Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабрьин 21-hээ гарана | № 111 (13906) | 1975 оной майн 13, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

АРИЛГАЯА— ҮРГЭНӨӨР, АНАРТАЙГААР

75 ондо ороohо таряанай, овощ болон хартаабхын, ай ургамалнуудай баян ургаса абажа, гүрэндэ таартаабха, овощ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ, адууhа малаа тэжээлээр хүсэд хангашэ Буряад ороной колхоз, совхозуудай механизаудай, таряалан дээрэ ажалладаг бүхы хүнүүдэй рэй эгээн шухала, дайшалхы хэрэг мүн. Энэ хага ехэтэй зорилгоёо hайса мэдэрhэн түрүү механиууд, түрүү ажахынуудай коллективүүд хабарай ын бүхы хүдэлмэрине эрхим шанартайгаар, агроескэ эрилтэнүүдтэ хүрэхөөр, эгээн зохид болзорто хэ гэжэ бүхы хүсөөрөө тэмсэжэ байна.

ша ондо хабар эртэ дулаарбашье, олохон аймаа саhан орожо, таряалан дээрэхи хүдэлмэри зарим аатуулhан байна. Майн 5-най байдалаар республиолхоз, совхозуудта 89 мянгаад гектарта тарилга хэгхэ гү, али түсэб 11 процент дүүргэгдээ. Тэрэ тоодо ын табанай нэгэ хубинь таригдаа, 22 мянга гаран а паар хахалагдаа.

ohо таряанай, бусад ургамалнуудай баян ургаса тула нэн түрүүн тарилгаяа түргэнөөр, агротехниэгээн зохид болзорто үнгэргэхэ хэрэгтэй. Энэ табажа үзэхэдэ, Улаан-Үдын, Кабанскын, Прибайка- Бэшүүрэй аймагуудай ажахынууд бусадта жэшээ. Эндэхи колхоз, совхозуудай механизаторнууд хүдэлмэреэ хоёр халаанда эмхидхэжэ, ажал хүдэлмэреэ сүм оньhожоруулжа, бүтээсэ ехэтэйажаллана. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай ажахы- тракторнуудай техническэ харууhалга бүхыдөө юзтехника» нэгэдэлэй мэргэжэлтэдтэ даалгагдан- Тиигэжэ түрүүшынхеэ энэ шэнэ гуримаар ажаллажа, р, машинанууд урдынхиhаа hаад багатайгаар хүдэдэг болонхой. Энээнэй ашаар эндэхи ажахынууд онойхиhоо ехэ тарилга хээд, ехэ газар хахалаад

и баян ургаса абахын тула бүхы хүдэлмэреэ hайн айгаар хэхэ, наг шэбхэ болон минеральна үтэгээ зүбөөр, hайн үрэ гарахаар хэрэглэхэ, уhалаг- газараа саг соонь ундалуулжа, тэндэ ургаса ехээр ургамалнуудые тариха эрилтэтэй. Түрүү ажахы- эдэ бүхы эрилтэнүүд, наринаар бэелүүлэгдэнэ. ын ОПХ-да тарилтын бүхы талмайда минеральна үлгэ үрэhэнтэй суг хүрьhэндэ, оруулагдахаар хадаад, мүнөө үедэ энэ бүрин дүүргэгдэнэ. Мине- үтэгжүүлгэ зүбөөр хэрэглэхэ талаар Түнхэнэй й Ленинэй нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй аймагай Калининэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Загански໻, а» колхозуud болон бусад ажахынууд урдынхидаал шалгарна.

эбэшье хабарай тарилгын хүдэлмэридэ дутагдалүшөөл ушарна. Газараа гүйхэнөөр, далантайгаар а, тарилгаяа унжагайруулха, минеральна үтэгжүүлээ муугаар хэрэглэхэ баримтанууд дайралдана. ын совхоздо хабарай хүдэлмэриин эхилхэ үеэр гамууса хахалжа байhаниинь элишэлэгдээд, дары хэмабтаа. Мүнөө хүдэлмэриин шанарта эндэ ехэ анхабигдадаг болоо.

ин совхозой хүтэлбэрилэгшэд тарилгадаа сеялкэсаг соонь бэлдээгүй байжа, дээрээ ортоо. Мүнөө 4 мянгаад гектар бэлдэгдэhэн газар бии аад, тарилрегадуудай хүсэд заhабарилагдаагүй дээрэhээ тааял захалаад, аали нобшоор ябуулагдана, олон нүүд тарилгада табигдаадүй.

нгын аймагай Худанай совхоздо 300 тонно аммиан абтаhан аад, тэрэнь хүрьhэндэ оруулагданагүй, юуб гэхэдэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, ахамад аг- П. Доржиев энэ үнэтэ үтэгжүүлгэ хүрьhэндэ оруулээрэлгэ бэлдээгүй байшоо.

ан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ баян ургаса абаха хэрэгд тойбо ушаруулдаг эдэ мэтын дутагдалнуудтай, хэрэг ябадалтай эбсэжэ болохогүй. Хабарай тарилротехникэ наринаар сахиха гээшэ механизатор бу- бригадир, агроном бүхэнэй hангин уялга мүн.

жэлдэ ороohо таряа ехээр ургуулжа абахын тула й тарилтые үргэдхэхэ, шэнэ газар ехээр ашаглалоруулха шухала байhаниинь мэдээжэ. Энэ талаар ин областной комитедэй эрилтые хүтэлбэри болгон, рэй аймагай Хёлтын совхоз 200 гектар шэнэ газар ад, үшөө эды шэнээниие элдүүрилхэеэ байна. Теэд ухала хэрэгые анхардаггүй, гэдэргэ татадаг хүтэлбэшэд бии. Илангаяа Зэдын, Хэжэнгын аймагуудай ууудта энэ хүдэлмэрине урагшалнагүй.

барай тарилгын эгээн зохид болзор ерэнхэй. Тиимэ аг, ажахы бүхэндэ эртын ороohото ургамалнуудые и, түргэнөөр дүүргэхэ бүхы хэмжээнүүд абтаха ай. Тарилгын агрегадуудые заашье hаадгүйгөөр хэ, хэрээhэлүүлэн тарилгые hүниндөө эмхидхэ- ерээ. Тиихэдээ тарилга хэгдэхэ газарые бэлдэхэ, ральна үтэгжүүлгэ оруулха, газар уhалха хүдэлмэри hайнаар хэгдэхэ ушартай.

рүү ажахынуудай жэшээгээр механизаторнуудай түлөөhые абаhан ургасынь зэргээр тогтоохын туай звенонуудые эмхидхэжэ, ажалыень гуримшуулала.

арай тарилгын бүхы хүдэлмэрине агротехническэ хэмжээндэ үнгэргэхэ талаар ажахын хүтэлбэрилэгагрономууд, аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө органууд, арадай хинагшад хамаг хүсэеэ элсүүлжэлэй баян ургасада найдамтай үндэhэ hуури байна.

БУРЯАДАЙ АССР-эй, ШЭТЫН ОБЛАСТИИН, ЯХАДАЙ АССР-эй АЖАЛШАДАЙ 1975 ОНОЙ ЯНВАРЬ-АПРЕЛЬ hАРАНУУДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

	Түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)		
	Буряадай АССР	Шэтын область	Яхадай АССР
ПРОМЫШЛЕННОСТЬ			
Продукци худалдалгэ	102	102	102
Ажалай бүтээсэ	100,3	100,2	101
Промышленна предприятинуудай тоо — бүхыдөө	197	228	184
Тэрэ тоодо продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй предприятинуудай тоо	34	47	29
Бүхы предприятинуудай тоодо — процентээр	17	21	16
ХҮДӨӨ АЖАХЫ			
Мал ажалай гол продуктнуудые бэлэдхэлгэ (хахад жэлэй түсэб — процентээр):			
мяхан	67	72	117
hүн	60	56	16
үндэгэн	67	60	104
ноohон	7	—	—
КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА			
Гүрэнэй түбэй капитальна hомололго — бүхыдөө	78	90	94
Тэрэ тоодо барилга-хабсаралгын хүдэлмэри	82	91	101
Барилгада хэрэглэгдэhэн капитальна hомололго:			
hургуулинуудай барилгада	58	55	72
хүүгэдэй эмхи зургаануудай барилгада	70	64	87
Больница ба поликлиникэнүүдэй барилгада	51	185	94
Гэр байра ашаглалгада оруулалга (хахад жэлэй түсэб)	17	96	32
Өөhэдын хүсөөр бүтээгдэhэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	87	95	101
АЖАЛШАДАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЭ ХАНГАЛГА			
Хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн — бүхыдөө	99,1	99	104
ХУДАЛДАА НАЙМААН			
Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай розничнэ эрьесэ	99,8	99,9	99,7

БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИ



ЭРТЫН ТАРИЛГА ДҮҮРЭЭ

Улаан-Үдын аймагай «Заветы Ильича» совхозой механизаторнууд түгэсхэхы жэлэйнгээ хабарай тарилгада хам оробо гээшэ. Мүнөө тракторно-таряан ажалай хоёр бригадын тракторнууд үргэн ута поли дээгүүр үдэр hүнигүй хүнхинэлдэн ябана. Үсөөхэн үдэр соо аяар 2580 гектар шэниисэ тарилгдаа. Тиигэжэ түсэб дүүргэгдээ.

Николай Яковлевич Деминой эрхилдэг комсомол-залуушуулай тракторна бригада ехэ hайнаар хүдэлжэ байна. Энэ бригадын механизаторнууд А. Хлебодаров, А. Жарков, сеялкэшэд Н. Брянский, Г. Кокорин, С. Кокорин ба Н. Торгашин гэгшэд үдэрэйнгөө нормые hэтэ үлүүлэн дүүргэнэд. Иигэжэ үдэр соо 28 гектар тариха нормотой hаа, 35 гектар тарина. Тиихэдэ автомашинын жолоошон В. Н. Гомзяков сеялкэнүүдтэ hаадгүй үрэhэ зөөнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Совхозой главна агроном А. Н. Барнаков механизаторнуудтай хөөрэлдэжэ байна. 2. Тракторнууд поли дээрэ.

З. ВЕСНИНАГАИ
фототекст.



1975 ИЮНИИН 15 Соведүүдэй hунгалта

ПАРТИ БОЛОН АРАДАЙ БАТА НЭГЭДЭЛ

Республикадамнай ажалай түрүүшүүлые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлхэ суглаанууд эмхитэйгээр үнгэрбэ.

СОВЕТСКЭ РАЙОН

Ленинэй орденто гүрэнэй оперо ба баледэй театрай коллективэй хамтын суглаан Соведүүдэй hунгалтын бэлэдхэлдэ зорюулагдаба. hунгуулиин Советскэ 4-дэхи округhоо hунгагдаха Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлхэ эрхэдэ хүртэhэн байгаа. Тиигэжэ тэдэнэр Буряадай композиторнуудай холбооной түрүүлэгшэ, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша **Бау Базарович Ямпиловые** республикынгаа дээдын органдо нэгэн дуугаар түлөөлбэ.

hунгуулиин Подкаменска 11-дэхи округhоо hунгагдаха Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар сэрэгэй алба хаагша **Михаил Иванович Гоглев** дэбжүүлэгдээ.

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГ

Баргажан-Адагай загаhанай комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад hунгуулиин Баргажан-Адагай 51-дэхи округhоо комбинадай хүдэлмэришэн **Галина Ивановна Шелковниковае**, Баргажанай модошод, инженернүүд, технигүүд hунгуулиин Байгалай 52-дохи округhоо Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Аркадий Иванович Кораблевые**, Уланай колхозой гэшүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, hунгуулиин Уланай 54-дэхи округhоо тус ажахын правлениин түрүүлэгшэ **Сергей Ламажапович Гатаповые**, аймагай больницын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд hунгуулиин Баргажанай 50-дахи округhоо республикын элүүрые хамгаалгын министр **Любовь Дансарановна Мадыевае**, Баргажанай совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшад hунгуулиин Үүрэгэй 53-дахи округhоо КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Лев Будаевич Раднаевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар нэгэн hаналтайгаар дэбжүүлhэн байна.

ХУРАМХААНАЙ АЙМАГ

Аймагай түрүү предприятинуудай нэгэн болохо «Бурятцелинстрой» трестын Хурамхаанай 1010-дахи ПМК-гай хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд болон алба хаагшад hунгуулиин Хурамхаанай 103-дахи округhоо hунгагдаха Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо **Владимир Ильич Черныш** гэгшые дэбжүүлбэ. Дэрээнэй совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, алба хаагшад Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар ажахын эрхим мал адуулагша **Мария Мосоевна Цыреновае** hунгуулиин Дэрээнэй 104-дэхи округhоо нэгэн дуугаар дэбжүүлhэн байна. Аргатын совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшад hунгуулиин Аргатын 105-дахи округhоо hунгагдаха Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Ким Дамдинович Дагбаевые** түлөөлхэ гэhэн шиид хэбэри нэгэ hаналтайгаар баталан абаба.

ТАСС ШЭНЭ hОНИН

ХАНИ БАРИСААНАЙ, ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

БЕЛГРАД. (ТАСС). СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй түрүүлэгшэ И. Броз Тито Югославиин сүлөөлэгдэhөөр, фашизмые илаhаар 30 жэлэй ойн hайндэртэ хабаадахаяа Совет партийно-гүрэнэй делегацие толгойлжо ошоhон КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуровтай уулзаа. Хани ёhоной, үнэн зүрхэнэй оршон байдалда удаан хөөрэлдэбэ. Түүхэтэ ойтой дашарамдуулан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР Министрнүүдэй Соведэй эльгээhэн амар шалга хөөрэлдөөнэй дүүрэмсээр И. Броз Титэдэ дамжуулагдаа, «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдаhан Илалтын гущан жэл» гэжэ ойн баярай медаль барюулагдаа. Энээнэй түлөө КПСС-эй ЦК-да халуун баяр баясхалан хүргэбэ.

БЕЛГРАД. (ТАСС). Югославиин сүлөөлэгдэhөөр, фашизмые илаhаар 30 жэлэй ойн hайндэртэ хабаадаха уряалай үндэhөөр эндэ ерэhэн КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров түрүүтэй Совет партийно-гүрэнэй делегаци Эхэ орондоо бусаба.

ЭБ НАЙРАМДАЛ САХИХА, БЭХИЖҮҮЛХЭ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаhан Илалтын 30 жэлэй ойн баярай суглаан дээрэ нүхэр Леонид Ильич Брежневэй хэлэгшэ үгэ маша ехэ hонирхол үүсхээ, мартагдашагүй нүлөө үзүүлээ.

Дайнай үеэр дайлалдажа байгаа армиин зэргэдэ ябахадаа, совет солдадууд болон офицернүүдэй гаргадаг баатаршалга ба шэн зоригые, юунhээшье айдаггүй, тунхаридаггүй байhые харагша hэм.

Совет медигүүд хэдэн зуу мянган солдадууд, офицернүүдые абаржа, хүл дээрэнь бодхооhон байха. «Шадахагүйб» гэhэн үгэ фронт дээрэ дуулдаагүй юм. Шархатагшадай ами наhа абархын түлөө тэмсэн, операционнонууд сооhоо хэдэн сүүдхын туршада заримдаа гарангүй хүдэлэгшэ hэмди. Врач бүхэн, дунда ба бага мэргэжэлтэй медик бүхэн мүнөө, амгалан сагта совет хүнэй элүүр энхын түлөө тиимэл шэн габьяатайгаар тэмсэхэ зэргэтэй.

Манай партиин эб найрамдалта сэсэн мэргэн политикын ашаар совет арад 30 жэлэй турша соо амгалан тайбан оршон байдалда ажаhууна, ажаллана. Жэл ерэхэ бүри ажабайдалнай улам hайжарна. Парти, правительство совет арадай баян дэлгэр байдалые улам hайжаруулхын тула шухала бүхы юумэ хэнэ.

Г. Б. БОЧОРИШВИЛИ,
профессор, Тбилисиин медицинскэ институдай юрэнхы хирургиин кафедрые даагша, эрдэм наукын габьяата ажал ябуулагша.

ВЕТЕРАНУУДАЙ СОГ ЗАЛИ БУУРАНАГҮЙ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаhан Илалтын 30 жэлэй ойн баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэhэн тодо hонор, удха түгэс үгэ фронтын байдалые hануулба. Энэ үгын мүр бүхэниие уншажа, зүрхэ сэдьхэлни ехээр долгисоо.

Он жэлнүүдэй удаа дараалан үнгэрбэшье, ветерануудай сог зали буурангүй. Оршон тойроноо эрьен харахада, фронтовигууд энхэ тайбан сагташье ходоо түрүүлэн ябана. Манай колхоздо 19 фронтовик бии, тэдэнэр булта даалhан хэрэгээ эрхим hайнаар дүүргэжэ байдаг. Колхозой коллектив түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ үндэр уялгануудые абанхай. Тэдэнэймнай дүүргэгдэхэнь лабтай. Юун дээрэhээ тиигэжэ найданабши гэхэдэ, манай бүхы коллектив шэн зоригтойгоор ажалладаг.

П. Я. ЛЮЛЯК,
Латвиин ССР-эй Огрско районой «Копдарбс» колхозой түрүүлэгшэ.

А. Н. Косыгин Ливиин Араб Республика ошохоёо мордоо

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Ливиин Араб Республикын Революционно командованиин Соведэй уряалаар, албанай хэрэгээр Ливи ошохоёо майн 11-дэ Москваhаа мордоо.

Нүхэр А. Н. Косыгинтай хамта Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Т. Я. Киселев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Л. Ф. Ильичев ошолсобо.

Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэhэн Внуковско аэродром дээрэhээ нүхэд Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, К. Т. Мазуров болон бусад тушаалтад нүхэр А. Н. Косыгиние үдэшөө.

(ТАСС).

«СОЮЗ—АПОЛЛОН»: БЭЛЭДХЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Союз» ба «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосонуудай хамтадаа ниидэлгын бэлэдхэл түгэсхэхы шатадаа оронхой. СССР-дэхи, США-дахи ниидэлгэ хүтэлхэ түбүүдтэ Майн 12-hоо 21 хүрэтэр туршалга хэгдэхэ. Энэ үе соо экипажнуудай хабаадалгатайгаар түбүүдэй хоорондын харилсаан шэнжэлэгдэн шалгагдажа үргэлжэлхэ байна. Эдэнэй хүдэлмэри бодото байдалда дүтэрхыгөөр үнгэргэгдэхэ.

СССР-эй Наукануудай академиин Замбуулиниие шэнжэлдэг институтда радиотехническэ хамтын түхеэрэлгэнүүдэй талаар хоёр ороной хүдэлмэришэ бүлэгүүд майн 5-да Москвада уулзаа. Бусад хүдэлмэришэ бүлэгүүдэй мэргэжэлтэд майн 14-дэ хүдэлмэрилжэ захалха. Совет делегацие — «Союз—Аполлон» гэжэ проект СССР-эй зүгhөө бэелүүлхэ техническэ директор, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, профессор К. Д. Бушуев, американ делегацие — тус проектые США-гай зүгhөө бэелүүлхэ техническэ директор, доктор Глинн С. Ланни толгойлно. «Союз», «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосонуудай ниидэхын урда тэхи hүүлшын, совет-американ пленарна энэ уулзалгын үедэ хамтын ниидэлгэ бэелүүлхэ техническэ ба эмхидхэлэй асуудалнууд зүбшэлэгдэжэ дүүргэгдэхэ юм.

«Союз» гэжэ замбуулинай онгосын бүридэлдэ орохо, хоёр талада таараха зарим түхеэрэлгэнүүдэй ниидэлгын урда тээ майн 12-hоо 19 хүрэтэр Байконурай космодромдо американ мэргэжэлтэдтэй хамта туршагдаха. Энэ үе соо проектын директорнууд: профессор К. Д. Бушуев, доктор Глинн С. Ланни космодромдо ошожо, хүдэлмэриин ябасатай танилсаха байна.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

МАЛШАДАЙ ДҮРБЭН hАРЫН ДҮН

75 оной түрүүшын дүрарада республикымнай , совхозуудай малмэргэжэлтэд зарим тэажалтатайгаар ажаллараа. Гүрэндэ мяха, ндэгэ худалдаха түсэб ээр дүүргэгдэжэ байна.

1-нэй байдалаар гү 11.407 тонно **мяхан** агдажа, хахад жэлэй 67 процент дүүргэгдээ. ээ нёдондоной энэ hөө 795 тонно мяхан шаагдаа. Энэ үедэ Хоаймагай ажахынууд гүмяха худалдаха хахад ээ түсэб 101 процент . Мүн гүрэндэ мяха алгаар Прибайкалиин, Үдын, Захааминай, Түнхэнэй, Сэлэнгын уд түрүүлжэ ябана. аймагууд мяха худалр хахад жэлэйнгээ 80 процентhээ дээшэ hэн байна. Зүгөөр энэ Кабанскын, Яруунын, Байгалай аймагууд дэ оронхой. Эдэнэр миил 41—44 продүүргэнхэй.

hаха, тэрэниие гүрэнудалдаха талаар нёдонхэмжээндэ хүрэгдөөбайна. Дүрбэн hарын колхоз, совхозуудай бүриhөө 628 килогрhүн hаагдаа гэхэ гү, нёдондоной энэ үеынхи- килограмм доогуур болоно. Тиин Баргажанай, Захааминай, Хяагтын аймагай ажахынууд нёдондонойхиhоо ехэ hү hааhан байна. Республикымнай олонхи аймагууд (12 аймаг) гүрэндэ нёдондонойхиhоо ехэ hү тушаагаа. Зүгөөр Яруунын, Загарайн, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Улаан-Үдын аймагууд нёдондоной энэ үеынхиhөө бага hү тущаажа, республикаяа гэдэргэ татажа байнхай.

Республикымнай шубуушад дүрбэн hарада яhала урагшатайгаар ажаллажа гараа. Бүхыдөө 34 миллион гаран **үндэгэн** гүрэндэ худалдагдаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 1,7 миллионоор олон болоно. Илангаяа Загарайн, Улаан-Үдын, Зэдын аймагууд нёдондонойхиhоо олон үндэгэ тушаагаа. Тиигэжэ гүрэндэ үндэгэ худалдаха хахад жэлэй түсэб 67 процент дүүргэгдээд байна. Загарайн, Мухар-Шэбэрэй аймагууд энэ талаар хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй.

Үнгэрhэн дүрбэн hарада колхоз, совхозуудта 56 мянга гаран **тугал** абтаа гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 4190 толгойгоор олон болоно. Баргажанай, Загарайн, Хориин, Прибайкалиин, Хурамхаанай, Захааминай, Кабанскын аймагууд нёдондоной энэ үеынхиhөө 10—19 процент олон тугал абаа. Тиигэбэшье энэ жэлдэ тугалнууд олоороо үхэл гарзада ороно. Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Загарайн аймагуудта абтаhан тугалнуудайнь 14—15 процент гарзалшоо. Республика дотор бүхыдөө абтаhан тугалай 9 процентнь үхэhэн байна. Колхоз, совхозуудай зуун үнеэн бүридэ 34 тугал түлжүүлэгдэнэ. Кабанскын аймагай ажахынуудта эгээн олон тугал — зуун үнеэн бүридэ 54 тугал томо болгогдожо байна. Мүн Прибайкалиин аймагта тугалнууд олоор абтаад, hайнаар түлжүүлэгдэнэ.

Энэ жэлдэ республикымнай колхоз, совхозуудай хонишод 708 мянга гаран **хурьга** абаа. Энэнь нёдондонойхиhоо хорёод мянгаар олон болоно. Бэшүүрэй, Баргажанай, Зэдын, Улаан-Үдын, Хориин, Захааминай аймагуудай ажахынууд хурьгадые hайнаар абажа байна. Эдэ аймагуудай ажахынуудта зуун эхэ хонин, эмэ түлгэ бүриhөө 73—79 хурьган түлжүүлэгдэжэ байна. Жэшээнь, Зэдын аймагай ажахынуудта 133 мянга гаран гэхэ гү, али зуун эхэ хонин, эмэ түлгэ бүриhөө 78 хурьган томо болгогдожо байнхай. Илангаяа түл түрэсэ Ленинэй орденто Борьёогой совхоздо, «Коммунизм» колхоздо hайнаар абтана. Борьёогой совхозой эхэ хонидой 24 отарада зуун хонин бүриhөө зуу гаран хурьгад абтаад, хоролтогүйгөөр томо болгогдоно. Энэ совхозой суута хонишон Д. Я. Свистунов отарынгаа зуун хонин бүриhөө 160 гаран хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлнэ. Мүн республика дотороо социалис **мүрысөө** үүсхэhэн В. Базаров зуун хонин бүриhөө 138 хурьга абанхай.

Тиигэбэшье олохон ажахынуудта хурьгад гарзатай. Сэлэнгын, Яруунын, Хяагтын, Хэжэнгын, Түнхэнэй, аймагуудта абтаhан хурьгадайнь 5—7 процент үхэhэн байна. Бүхыдөө республика дотор энэ үедэ 29 мянган хурьгад гарзалаа гэхэ гү, али энэнь абтаhан хурьгадай 4 процентнь болоно.

Дүрбэн hарын туршада колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ 47,8 мянган **поршоонхо** абтаа. Энээниие нёдондонойхитой сасуулбал, 9 процент үсөөн болоно. Зүгөөр Улаан-Үдын, Яруунын, Зэдын аймагуудта нёдондонойхиhоо олон поршоонхо абтаhан байха юм. Теэд поршоонхонуудай үхэл гарза ехэ байhаар. Энэ үедэ абтаhан поршоонхонуудай аяар 17 процентнь гарзалшоо. Илангаяа Загарайн, Баргажанай Бэшүүрэй, Түнхэнэй, Хяагтын аймагуудта поршоонхонууд олоороо гарзална.

Малай үбэлжэлгэ hүүлдэжэ байна. Майн 1-нэй байдалаар республикын колхоз, совхозуудай бүхы түрэлэй малай тоо нёдондонойхиhоо нилээд олон болоо.

КПСС-эй XXV съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтая

ҺААЛИШАДАЙ НЭРЭ ХҮНДЫН ХЭРЭГ

Партиин XXV съездые зарлаха тухай КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоолые манай совхозой малшад баярай оршон байдалда уттаба. Һаалишан, малшан бүхэн табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубита оруулан, ерэхэ жэлэй февраль һарада болохо хорин таба дугаар съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ шиидээ.

Тиин манай Шэрэнгиин һаалиин гүүртын малшадшье энэ жэлдэ һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэхээр зориг-жонхой. Зориһондоо хүрэжэ шадахабди гээд би гүүртынгээ һаалишадай үмэнэһөө хэлэхэ байнаб. Үнгэрһэн жэлдэшье бүхы фермээрээ үнеэн бүриһөө 2150 килограмм һү һааха уялгаяа 200 килограммаар үлүүлээ һэмди. Тиигэжэ 3700 центнер һүн гүрэндэ тушаагдаа.

Байгша ондо гүүртымнай коллектив үнеэн бүриһөө 2570 килограмм һү һааха гэһэн социалис уялга абаа. Нёдондо гансашье совхоз доторoo бэшэ, мүн аймаг соогоо эрхимлэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотада хүртэһэн Б. С. Ананинай даадаг гүүртын һаалишадтай мүрысэхэ зуураа, манай коллектив энэ жэлэй 1-дэхи кварталда үнеэн бүриһөө 540 килограмм һү һаажа, суута гүүртынхидһээ балай ехэ гээгдэнгүй ябана. Һайн шанартай продукци элбэгээр, бага гаргашатайгаар абаха гэһэн уряа доро хүдэлжэ, ажалайнгаа дүнгүүдые саашадань улам һайжаруулхын түлөө тэмсэнэбди.

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй ажалай вахтада жагсаһан коллективэйнгээ амжалтада бишье горитойхон хубитаяа оруулха гэжэ шиидэнхэйб. Арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, партиингаа ээлжээтэ съездын хүндэлэлдэ мүнөө жэл дээшэлүүлэгдэһэн уялга абабаб. Тиин байгша ондо үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү һааха болоноб. Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшадай жэшээгээр үбэлдөө һү ехээр һааха гэһэн уялгаяашье амжалтатайгаар дүүргэжэ байнаб. Үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 3200 килограмм һү һааһан аймагай түрүү һаалишадай нэгэн болохо Ц. С. Шалдаеватай мүрысэнэб. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэдэймни һү шэмэ нилээд дээшэлээ. Хэрбээ январь һарада үнеэн бүриһөө 223 килограмм һү һааһан һаа, март һарада 283 килограммда хүргөөб. Тиигэжэ түрүүшын квартал дотор 140 гаран центнер һү һаажа, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэбэб. Зүгөөр энэ түйлаһан дүнгүүдни һанаһанда үшөөл хүрэнэгүй гэжэ хэлэлтэй. Үбэлжэлгын хугасаада бүдүүн тэжээлнүүдээ хэршэжэ шанаржуулаад, үнеэдтээ үгэжэ байһан һаа, үшөөл ехэ һүн абтаха бэлэй. Манай совхозой фермэнүүдтэ талха тарянай зүйлнүүдээр бурдууг бэлдэхэ цехүүд лэ түхеэрэгдэнхэй юм. Бүхы тэжээлнүүдээ буйлуулаад малдаа үгэжэ байха асуудал шиидхэхээр саг ерээ гэжэ һанагдана. Мүн һаалиин жэжэ гүүртэнүүдые томоджожо, ажалыень бүрин оньһожоруулха байгаа. Манай гүүртын малай байраһаа шэбхэ газаашань гаргаха ажал оньһожоруулагданхай юм. Зүгөөр тэжээл тараажа үгэхэ, үнеэдые һааха гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд үшөө оньһожоруулагдаагүй байһаар.

Энэ жэлэй үбэлжэлгэ нилээдгүй бэрхэшээлтэйгээр үнгэржэ байна. Илангаяа һүүлэй үедэ үбһэ тэжээл хомордожо эхилээ. Тиибэшье бии байһан тэжээлнүүдээ гамтай зүбөөр гаргашалан, үнеэдэйнгээ һү шэмые доошолуулхагүйе оролдонобди. Би даалгагдаһан 19 үнеэнэйнгээ тус бүриһөө үдэр бүри 9 килограммһаа бага бэшэ һү һаанаб. Үнеэдтэ 2 килограмм үбһэн, һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 400 грамм тухай талхан үгтэнэ. Хэһэн ажалайнгаа, гаргашалагдаһан тэжээлэйнгээ ашаг үрые дүүрэн харюулжа абаха талаар һаалишад Ц-Д. Жалсанова, Д-Ж. Дондокова болон бусад баһал һайн үрэ дүн туйлажа байнхай.

Мүнөө үедэ бидэ һаалишад агууехэ Илалтын 30 жэлэй ойе үдэр бүриингөө үндэр бүтээсэтэ ажалаар угтажа, социалис мүрысөөнэй тугые мандуулан ябанабди. Энэ ехэ мүрысөөгөө саашадань улам эршэтэйгээр үргэлжэлүүлэн, юһэдэхи табан жэлэйнгээ түгэсхэхы жэлдэ хараалһан түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ, түрэл партиингаа XXV съездые ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда угтаха гээшэ манай совхозой һү һаалиин, мал ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ хүндын хэрэг болоно.

А. ГОМБОЕВА,
Яруунын аймагай Тулдунай совхозой һаалишан, Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер.



ЗАНШАЛТА УУЛЗАЛГА

Аймагай 1.700 шахуу хонишодой дундаһаа тодордог зуутан гэжэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэгшэдэй заншалта 7-дохи уулзалгые «Зэдын Үнэн» газетын редакци партиин райкомой хүтэлбэри доро үнгэргэбэ. Энэ уулзалгада урдынхидаал мэтэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, зуутанай тоодо оролсоһон хонишодтой отделенинүүдые эхилэгшэд хабаадалсажа, хонишодой һанамжа, дурадхалнуудые шагнаһан байна.

Аймаг дотор даб дээрэ 77 хонишодой бригада зуутанай нэрэдэ хүртэнхэй. Хоёр удаа республикын чемпион болоод гараһан Борьёогой совхозой суута хонишон Д. Я. Свистуновой отара 100 эхэ хонин бүриһөө 160 хурьга абаад, тэнжээжэ байна. Зуун эхэ хонин бүриһөө 120-һоо дээшэ хурьга абаһан отарануудай тоо 15 болоо. Тиихэдэ Ленинэй ордентэ Борьёотой совхоз бүхыдөө 100 эхэ хонин бүриһөө 118 хурьга абанхай. Эндэхи эхэ хони харууһалдаг 27 бригадын 24-иинь зуутан болонхой.

Апрелиин 20-ной байдалаар аймаг дотор бүхыдөө 136.533 хурьган абтаад байбал, тэрэнэй 17 процентнь февраль һарада, 76,5 процентнь март соо, 5.6 процентнь апрельдэ гараһан байна. Март соо хурьгалһан хонидой арбаад процентнь эхирлэһэн байха юм.

Жэшээнь, энэ жэл 602 эхэ хонидойнгоо 366-ень эхирлүүлһэн Д. Я. Свистунов иигэжэ мэдүүлнэ: «Хурьгадые июлиин һүүлээр эхэһээнь илгамсаараа, хонидоо таримал ногоондо дадхаан бэлшээжэ эхилнэбди. Энэ бэлшээридээ үдэр бүри бэлшээнгүй, зарим үдэрнүүдтэ полиин үлэгдэл, хэнзэ ногоондо бэлшээхэдэ һайн. Хүсэд таргалаагүй хонидые үрэжүүлхэдэ эхирлэхээр үсөөн байдаг. Би хонидоо өөрөө үрэжүүлдэг хадаа энээниие мэдэжэ абааб. Теэд эхэ хонидой тарган хүсые хурьгалтарнь бариха хэрэгтэй. Тиихэдэ һү элбэгтэй, нооһолигшье байдаг».

Хонидые бэлшээн таргалуулха тусгаар тарилга отарануудай дэргэдэ хэхэдэ хэрэгтэйшье, ашагтайшье байһан тухайнь хонишод нэгэн доро мэдүүлнэд. Харин таримал ногоотой талмайнуудаа хорёолон, ондоо малда эдюулхэгүй хэмжээ абаха эрилтэ тэдэнэр табина.

Нимэ талмайнуудайнгаа хажуугаар хонишод өөһэдөө хабаадалсажа, үбһөө бэлэдхэдэг Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишодой жэшээ ехээр һайшаагдаа. Энээн тушаа «Коммунизм» колхозой үнинэй хонишон С. Б. Цыретаров иигэжэ хэлээ: «Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод зунай сагта өөһэдөө үбһөө абадагынь тон һайшаалтай. Өөрынгөө гараар шалгажа, хаража байгаад, шанартайшье, арьбаншье тэжээл бэлэдхэгдэдэг гэжэ хүн бүхэн ойлгоно. Энэ колхозой хонишодтоо сабшалан хубаарилдагынь һайн. Бишье жэлдээ 6—7 һүри үбһэ абадаг һэм. Теэд нёдондо тэжээл бэлэдхэлгые оньһожоруулагдапан бригадынхид хахад һара соо дүүргэжэрхихэмнай гэжэ һүүхирэлдээд, харин октябрь һара гаратар «хурялалта хэжэ», шанараа алдапан хагда суглуулаа һэн. Тиимэ тэжээл ямар шанартай байхаб, мэдээтэй. Инмэл ушарһаа манай отара жэлдээ 100 эхэ хонин бүриһөө 107 хурьгаһаа доошо абаагүй аад, мүнөө жэл 103 дээрэ һуушабабди. Эндэ тэжээлэй шанар ехэ нүлөөтэй байгаа гэжэ сэхэ хэлэхээр. Бидэндэ сабшалан даалгажа үгөө хадань, пенсионернүүдые, һургуулиин хүүгэдые эмхидхэжэ, отарадаа хүрэхэ үбһөө һайн шанартайгаар абажа шадахабди».

Хонишон бүхэн тэжээлэй шиидхэхы удха шанартай байһан тухай хэлэнэ, дурадхана. Социалис Ажалай Герой Г-Ц. Г. Цыремпилова: «Сабшалан болон таримал ургамалнуудаа малда гэшхүүлжэ, саг болзорыень алдажа хуряадаг дээрэһээ ехэ хохидолдо оронобди гэбэ. Сабшалан һайса үтэгжүүлэгдэнгүй, хэрэглэгдэнгүй байтараа бэлшээри болошоно гэжэ нэмэбэ. Хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдээ һаа, абаһан түл, эхэ хонидшье тобир хүсэтэй зунай бэлшээридэ гаража, һүрэг олошоруулха саашанхи зорилгонуудай үндэһэ һуури болоно үгэдэг.

Һүүлэй үедэ аймаг дотор залуу хонишодой зэргэ олошоржо, тэдэнэй дундаһаа зуутаншье гарадаг болонхой. Залуушуулые дахуулан мэргэжэлдээ һургаха, дүй дуршэлөө дамжуулха, гээгдэжэ ябаашадыень урагшалуулха, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха тухай хүдэлөө үүсхэһэн Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаев: «Жэл бүриинчай зуутанай уулзалгада залуу хонишод үсөөн хабаадалсана. Эндэһээ харахада тэдэнэр зуутанай тоодо үсөөн оролсодог байна. Залуу нүхэдтөө нүхэр ёһотой туһаламжа хүргэхэ гээшэ һайн хэрэг. Теэд ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй дэмжэлтэгүйгөөр ехэ юумэн хэгдэшэхэ бэшэ. Нёдондо минии шефгээ абаһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой залуу хонишон Н. Санзуев зуутанай зэргэдэ гараа һэн. Энэ жэл хони үрэжүүлгын үедэ хэдэн һургаал заабари үгэһэн, туһаламсаһан байнаб. Теэд хурьга абалгын үедэ колхозой правлени хурьгашадые үгэнгүй, дүрбэн эрэшүүл ажаллаа. Тэдэнэр эхир хурьгадые харууһалжа шадаагүйнь лабтай. Мүнөө 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьгатай ябана. Зуутанай тоодо орохол байһан аад, иимэ болошобо ха юм. Совхозойнгоо отделениин хоёр залуу хонишодто туһалалсажа, зуутанай зэргэдэ оруулалсааб. Энээнһээ гадна, залуу хонишодой һуралсал эмхидхэхэ шухала. Тэдэниие зоотехническэ мэргэжэлдэ һургаха хэрэгтэй. Зоотехническэ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ, хонидой үүлтэр һайжаруулхын түлөө хэдэн олон жэл оролдоһочой аша үрэ ямар байнаб гэжэ манай совхозой жэшээһээ харахада болоно. Иимэ хүдэлмэриие ажахы бүхэн хэжэ шадаха ёһотой».

Энэ жэл зуутанай тоодо 17 хүн түрүүшынхеэ оролсобошье, хуушанай 26 хонишод энэ зэргэһээн «буушоо». Энэ хадаа хурьга тэнжээлгэдэ бии байһан ехэ дутагдалнуудые гэршэлнэ. Нёдондонойхиһоо 1412 хурьга үлүү тэнжээжэ байһан Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 5 «зуутан» нэмээ, 644 хурьга үлүү абаад байһан Борьёогой совхоздо 21 зуутан байһаараа.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо) **Д. Я. Свистунов, Г. Л. Рабдаев** (Борьёогой совхоз), **Г. П. Пансалов** («Мир» колхоз), **Н. Ч. Гомбоев** («Коммунизм» колхоз).

Б. ЦЫРЕНОВЭЙ фото.



Совет орон: ШЭНЭ ҺОНИН

АРБА МИЛЛИОН ТОННО РУДА МАЛТАГДАА!

БЕЛГОРОД. (ТАСС-ай корр.). Курска суранзата аномалиин горнягууд жэлэй эхинһээ хойшо 10 миллион тонно руда малтан гаргаа. Энэнь нёдондонойхиһоо хореод хоногоор урид түйлагдаһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан Илалтын 30 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөө дэлгэрүүлэн, Лебединскэ, Михайловска комбинадуудай ба Стойленско уурхайн шахтёрнууд илангаяа ехэ амжалта түйлаа. Жэшээнь, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «КМА-Руда» гэжэ комбинадта мянга гаран горняк табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна.

Урдынгаа социалис уялгануудые хаража үзөөд, бассейнэй горнягууд түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ даабариһаа гадуур 900 мянга шахуу тонно руда малтан абахые шиидээ.

ХАРА ХҮРЬҺЭГҮЙ ЗОНОДО — ЭЛЕКТРОННО ПРИБОРНУУД

ХАРЬКОВ. (ТАСС-ай корр. Л. Пилипенко). РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй зонын мал ажалай бүлэг барилгануудта тодхогдон табигдаха электронно хиналтын-хэмжэлгын түрүүшын зуун прибор бүтээжэ эльгээхэ гэһэн даабария Лозовско машина-бүтээлгын заводой коллектив һараар урид дүүргээ. Иимэ аппаратурын туһаламжаар хүдөөгэй инженернүүд фермэнүүдэй түхеэрэлгэнүүдые тааруулан табиха юм.

Түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хойшо предприяти Хара хүрьһэгүй зонодо продукци эльгээлгээ зургаа дахин ехэдхээ.

ДОМЕННО ПЕЭШЭН АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛАГДАБА

ЗАПОРОЖО. (ТАСС-ай корр. Г. Трандофилов). «Запорожсталь» гэжэ заводто хэгдэһэн капитальна заһабарилгын һүүлээр 4-дэхи доменно пеэшэн болзорһоо гурбан үдэрөөр урид хүдэлжэ эхилбэ. Заһабарилгын түрүү технологи хэрэглэһэнэй, барилгашадай, хабсаргашадай габшагай ажалай ашаар энэ хүдэлмэри болзорһоо урид дүүргэгдээ. Заһабарилгашадай алмаһан саг соо заводой доменщигууд даабариһаа гадуур 8 мянган тонно шэрэм шудхаха юм.

ГОРНЯГУУДАЙ АЖАЛАЙ БЭЛЭГ

КУСТАНАЙ. (Казахай ССР). (ТАСС-ай корр. Е. Норинг). В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Соколовско-Сарбайска ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадай горнягууд түсэбһөө гадуур түмэрэй руда малтан абаха жэлэйнгээ социалис уялгые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Ажалай энэ амжалтаяа тэдэ Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулһан байна.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ





Түмэр замай Улаан-Удын отделениин локомотивна депогой хүдэлмэришэд түгэсхэхы жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Коммунис ажалай ударник, фрезеровщик Петр Назихин ажалай эрхим жэшээ харуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Петр Назихин.

o

М. А. Берштейнэй даадаг электро-гагнууршадай бригада Буряадай барилгын управлениин 1-дэхи СМУ-гай хүдэлмэришэдэй мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябана. Тус бригадын табадахи разрядай электро-гагнууршан Григорий Васильевич Шерстнев онсо шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. В. Шерстнев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮШӨӨ ДАХИН АГРОТЕХНИКЭ ТУХА

Мэргэжэлтын зүбшэл

Хайшан гээл һаа, ойрын жэлнүүдтэ тарялангай ургасые дээшэлүүлхэб, илангаяа орооһо таряа яажа улам ехээр абадаг болохоб, нэн түрүүн газар тариалан эрхилхэ культурые эрид һайжаруулхын тула юу хэхэб гэжэ тэсгэн республикын механизаторнууд, агрономуудай зүблөөн дээрэ үргэн хөөрэлдөөн болоо һэн.

Олон жэлэй научна шэнжэлгын үрэ дүнгүүд, түрүү ажахынуудай дүй дуршэл дээрэһээ үндэһэлэн, һүүлэй үедэ республика доторнай газарай хүрьһэ элдүүрилхэ тусхай системэ, заабари бии болонхой гээшэ. Тэрэниие һайнаар сахижа, нютаг нютагай байгаалиин эрхэ байдал, жэл бүхэнэй уларилые, үнгэрһэн жэлэй дүй дуршэлые хараада абан, тарянай газар хахалха, элдүүрилхэ онол арга, үрэһэ тариха нормо, болзор гэхэ мэтые зүбөөр тааруулан хэрэглэжэ шадаһан ажахынуудта тогтууритай һайн ургаса хуряагдаха байна. Тариалан дээрэ хэгдэхэ хабарай хүдэлмэриин агротехникэ тушаа эндэ өөрынгөө хэдэн ажаглалтануудые хэлэхэ һанаатайб.

ЗҮБӨӨР ЭЛДҮҮРИЛБЭЛ —ЕХЭ УРГАСА

Олонхи аймагуудта сэбэр паар, намар хахалһан газар үни хада борнойлогдожо, хүрьһэнэйнь шииг нойтон хушагдаад, мүнөө газарай түлэг хахалагдажа, эртын хара таряан, шэнисын үрэһэнэй ехэнхидээ таригдаад байхада, сэбэр паар, намар хахалһан газарта үрэһэ тарихын урда ямар элдүүрилгэ хэхэб гэжэ эндэ тогтожо хэлээе.

Үрэһэ тарихын урда сэбэр паарай гү, али намар хахалһан газарай хүрьһэ элдүүрилжэ, буртаг үбһыень үгы хэхэ, үндэһыень таһалха гээшэ тон шухала. Гэбэшье зарим агрономууд орооһо таряа хабар эртэ тарихада, сэбэр болон намарай паар дээрэ буртаг үбһэн ургажа үрдидэггүй, тиимэһээ тэндэ культиватор шэрэһэнэй үлүү гэжэ тоолодог. Энээниие зүб гэхын аргагүй.

Олон жэлэй ажаглалтанууд дээрэһээ харахада, манай эндэ дулаан байгаа һаань, майн эхеэр (3—4-дэ) заримандаа апрелиин һүүлшын арбан хоногтошье хахалһан газарай хүрьһэндэ олон жэлэй буртаг ногоон — шүдэр үбһэнэй, мүн ондоошье буртаг үбһэнэй сагаан үндэһэнүүд бии болоод байдаг. Тиимэ газарта элдүүрилгэ хэнгүй таряа һаа, хабарһаа хойшо буртаг үбһэн тарянай ургасые ехээр даража, өөдэлдэггүй байна. Бүри һайса адаглан хараа һаа, сэбэр болон намарай паар дээрэ гашуу үрмэдэһэнэй, ондоошье буртаг үбһэнэй үбэлжэһэн үндэһэнһөө ногоохон эшэ гаража эхилээд байдаг. Тэдэ буртаг үбһэнэй үндэһэ таһалаагүй һаа, орооһо тарянай ургасые абаһаар лэ даражархиха бшуу. Тэндэ түхэреэн дисктэй лущильник нэгэ дахин шэрэхэдэ, буртаг үбһэнэй хахадынь лэ үгы хэгдэдэг. Тиимэһээ сэбэр болон намарай паар дээрэ үрэһэ тарихын урда заатагүй культиваци хэхэ шухала.

Нигэжэ хахалһан газарай хүрьһые культиватораар зөөлэрүүлэн, буртаг үбһэнэйнь үндэһэ таһалжа үгөөд тарихада, тарянай ургаса гектарай 1,9—2 центнерээр дээшэлдэг гэжэ манай туршалгын станциин дүй дуршэл харуулна.

Тэрэшэлэн сэбэр болон намарай паар дээрэ тарянай үрэһэ тарихын урда хэрэгтэй болоо һаань, тэрэниие дахин хахалдаг юм. Илангаяа далантайгаар, гүйхэнөөр хахалһан газарые, дээгүүрхиинь тэгшэлэгдээгүй байһан газарые дахин хахалха ёһотой. Тиихэдээ газарые хахалхада дээрэхи хуурай шоройнь доро орожо, дорохи шиигтэйнь дээрэ гаргагдашадаг. Энээнһээ болоно, шииг нойтониинь ехээр хатадаг. Мүн зарим ажахынууд буртаг үбһэ үгы хэхэмнай гэжэ, һайса бодомжолонгүй хабар газараа дахин хахалдаг заншалтай. Тиихэдэнь буртаг үбһэн яһала үсөөрдэг. Гэбэшье дахин хахалхын орондо культиваци хээд, нэгэ мүһэн борной шэрэбэл, буртаг үбһэн яһала һайнаар сэбэрлэгдэдэг байна. Нэгэдэхеэр, культиваци хэхэдэ ажалайнь гаргаша бага болоно үнгэнэ, хоёрдохёор, хүрьһэнэй шииг нойтоной хатасань бага болоно.

Харин сэбэр гү, али намарай паар дээрэ кукуруза, хартаабха тариха байгаа һаа, газарынь заабол дахин хахалха хэрэгтэй ааб даа. Юуб гэхэдэ, энээнтэй нэгэ мүһэн тараагдаһан шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэнь хүрьһэндэ һайнаар оруулагдаха бшуу.

ГАЗАР ХАЙШАН ГЭЖЭ ХАХАЛХАБ?

Республикымнай олонхи ажахынуудта бүхы тарялангай хахадынь шахуу хабар хахалагдажа таригдадаг гээшэ.

Тиимэһээ газарые хабар һайн шанартайгаар, таатай хаһа саг соонь хахалха гээшэ тон шухала. Нэгэдэхеэр, һолоомоной узуур байһан газарта үбэлдөө саһан горитой тогтожо, хабар тэндэ шииг нойтон яһала элбэг байдаг. Тэрэниие хатаахагүйн тула оролдохо ёһотой. Тиимэһээ газарай хүрьһэнэй һайн гүнзэгыдэ гэдэмсээрнь һолоомоной узуурые түргэн хахалбал дээрэ. Хэрбээ тракторай дутаһаа, эртэ хахалхын аргагүй байгаа һаань, тэрэ һолоомоной узуур дээгүүр БИГ-3 түхэлэй ротационно борной шэрэжэ гү, али ЛД-10 түхэлэй дисктэй лущильник ябуулха байна. Тиихэдэ газарай хүрьһэнэй дээгүүрээ хаха гантан, шииг нойтонойнь хатаха бараг байха.

Газараа хабар хахалхадаа плугайнгаа хойноһоо заатагүй борнойлжо, жэжэхэн эрмэгүүдтэй катогоор хүрьһыень зөөлэрүүлэн, шоройень бутаруулан тэгшэлхэ шухала. Илангаяа шанга һалхитайда хахалһан газарай хүрьһэнэй шииг ехээр хатадаг. Харин катогоор һайса нягтаруулһан байгаа һаа, шииг нойтониинь һураггүй һайн баригдадаг юм. Мүн хүрьһэнэй дээгүүрхи дулаасахадаашье хараа байса түргэн болодог. Нягтаруулһан хүрьһэтэй газарта тарянай ургаса 3—4 хоногоор урид гарадаг. Эсэстээ гектар бүриһөө 1,5—2 центнерээр дээшээ ургаса абтана.

Хахалжа эхилхын урда плугуудые илангаяа һайнаар тааруулха хэрэгтэй. Анзаһануудынь доошоо нэгэ жэгдэ гүнзэгыдэ орохоор тодхогдоһон байха зэргэтэй. Дээгүүрээ жэгдэ бэшээр, нэгэ тээгүүрээ дан гүнзэгыдэ, нүгөө тээгээ гүйхэндэ, шоройнь гүрэгэр рүрэгэрөөр далантуулан хахалагдаһан газарта үрэһэн баһал жэгдэ бэшээр таригдаха бшуу. Тиимэһээ ургасань баһал доошоо орохо ха юм.

Урда жэлдэнь паар байһан газарта мүнөө жэлдэ хоёрдохёо таряа ургуулха байбал, тэрэ газарые намар гү, али хабар хахалха байна. Тиихэдэ һалхинда үлеэгдэдэг хүнгэн хүрьһэтэй хуудам тала газар һаань, доогуураа хабтагар хутагатай КИИ-2,2 гү, али КПГ-250 түхэлэй плугаар доошонь 20—22 сантиметр гүнзэгыдэ шоройень урбуулангүй элдүүрилхэ байна. Мүн энээнтэй хамта хүрьһэнэй дээгүүрхиие эрмэгтэй хабһатай катогоор нягтаруулха, тэгшэлшэлхэ шухала.

Хүрьһыень урбуулангүй миил һолоомоной узуурта тарилга хэхэ һаа, СЗС-9, СЗС-2,1 түхэлэй сеялкэ хэрэглэхэ болоно. Жэшээнь, СЗС-2.1 сеялкээр урид элдүүрилэгдэһэн, элдүүрилэгдээшьегүй һолоомоной узуурта таридаг юм.

ШЭНЭ ГАЗАР ЭЛДҮҮРИЛХЭ АРГАНУУД

Байгша ондо колхоз, совхозууднай орооһо таряа, малай тэжээлэй ургамалнуудые элбэгээр ургуулжа абахын тула, шэнэ газар хахалжа, нёдондонойхиһоо ... 30—60 мянган ... таряа ехээр тариха ... али тарилгынгаа ... 630—650 мянган ... хүргэхэ зорилготой.

Нэн түрүүн шэнэ ... илангаяа муу ургасатай ... шалан, бэлшээри ... элдүүрилээд, тэжээлэй ... малнуудые тариха, ... тэрэ сүлөөрһэн тарялангай ... рэ орооһото ургамал ... горитойгоор тариха ... бологдоно.

Ногооной мууса ... болдог дошо ... бургааһа ургашаһан ... лан, мүн зарим ... газарые хахалхын урда ... дэ хүндэ түмэр ... хэһэн волокуша ... болдогыень отолуулан ... рэниие хамажа ондо ... шэнь абаашажа хаяха ... тэй. Юуб гэхэдэ, ... хахалхада болдогой ... хай һаалта хэхэ бшуу ... нэй удаа һайн хүрьһэ ... хэр зузаае хараада ... таарамжатай гүнзэгы ... халха болоно. Тиихэдэ ... 22 сантиметрһээ ... хахалжа болохогүй ... һайн хүрьһөөр ... жэжэ хайр шулуутай ... рые хахалжа болохогүй ... мэ газарые һайжаруулһан ... һан бэлшээри болгоно ... рэ.

Хахалһанайнгаа ... дисктэй борной ... хүндэлөөшэнь хэдэн ... шэрэжэ, дэгнүүлэн ... хэршэхэ, бутаруулха ... Удаань хүндэ каток ... жэ, хүрьһыень нягтаруулха ... даруулха хэрэгтэй.

Ажахынуудта бии ... хүсэ ехэтэ техникэ ... жэ, агротехникын бүхы ... бариие наринаар ... олон жэлэй хүлэрэ ... мүн үһа намаг газарые ... таажа, хуурай добын ... лан, бэлшээриие ... хүрьһыень һайнаар ... лээд, ашаглаһан түрүү ... гээ жэлдэ тэндэһээ ... гаса абаха аргатай ... гаяа шэнэ ашаглалтын ... зарта тэжээлэй ургамал ... дые, зелёнко ехээр ... жа болоно.

Уһа голой эрье ... бургааһа шуты ... хуу отолжо хаяад ... тусхай плутаар ... хахалжа, дисктэй ... нойгоор һайса элдүүрилэн ... ерээд, ямар нэгэн ургамал ... тариха арга бии.

Агротехникын бүхы ... ринуудые наринаар ... газар элдүүрилхэ ... онол аргануудые ... бухы ажалаа эрхим ... тайгаар хэжэ, үндэр ... ургаса абахын түлөө ... бригада, звено бүхэн ... хэ зэргэтэй.

Б. ГОМБО...
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин ... тариалан эрхилхэ ... агрохимиин ...

ХУРЬГАДАА ҺАЙНААР ТЭНЖЭЭНЭ

Ахалагша хонишон Тимофей Табитханович Алексеевэй отара Наран-Толгой гэжэ газарта байрладаг юм. Хабар, намартаа эндэхи бэлшээри ехэ һайн байдаг. Тойроод полинууд нэмжынхэй. Таряа хуряалгын һүүлээр эдэ полинууд дээгүүр мал адуулхада түргэхэн лэ тобир тарганууд болодог гээшэ. Зүгөөр зунай сагта бэлшээриин газар эндэ огто үгы болошодог. Поли дээгүүр адуулхагүй ха юмши. Тиимэһээ зуһаланда зөөхэ баатай бологдодог.

Тимофей Табитханович Раиса Дмитриевна нүхэртэйгөө хамта малаа таргалуулхын тула иигэжэ бэлшээриин һайниие бэдэрэн, олохон жэл нүүжэл ябадаг.

Мүнөө отарадань 537 эмэ хонин тоологдоно. Энэ жэлэй эхиндэ ахалагша хонишон Алексеевтэ зуун эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга абаха гэһэн түсэб үгтэһэн байгаа. Зүгөөр Тимофей Табитханович нүхэртэеэ зүбшэжэ, арга боломжонуудаа хаража үзөөд, зууһаа зууе тэнжээхэбди гэһэн социалис уялга абаһан юм. Үнэхөөрөөшье зуунһаа зууе абаха арга боломжо эдэ хонишодто байгаа. Хонидынь тобир тарганаар ондо ороһон, үбһэ хулһаниишье яһала ехэ һэн. Хонидто искусственна үрэжүүлгэшье һайнаар, шанартайгаар хэгдээ. Юуб гэхэдэ, Тимофей Табитханович энэ хүдэлмэри олохон жэлэй турша соо өөрөө хэжэ, яһала дуршэлтэй болоһон юм. Гансал хонинойнь хуушарһан байра заһабарилга ехэтэй байгаа. Энэшье хүдэлмэреэ Алексеевтэнэй бүлэ саг болзор соонь хэжэ үрдеэ һэн.

Иигэжэ оролдоһонойнь аша үрэ хии һалаагүй. Хонидынь нэгэ жэгдэ һайнаар түрэжэ, зуун эхэ хонин бүриһөө 104,1 хурьган абтаһан байна. Энэ хадаа Тимофей Табитханович Раиса Дмитриевна хоёрой ехэхэн амжалта болоо.

Теэд хонидшье түрэхөөрөө түрөө юм бээз, зүгөөр абапан хурьгадаа үхэл гарзагүйгөөр, тобир һайнаар тэнжээжэ шадаха гээшэ баһал ехэ оролдосо, тэмсэлэй хүсэн гэжэ Алексеевэй бүлэ һайн мэдэдэг. Тиимэһээ абаһан бүхы хурьгадаа нэгэшье үхэлгүйгөөр тэнжээхын тула тэмсэжэ эхилээд һэн. Нарай хурьгадта хэрэгтэй тэжээл, витаминууд дууһандаа үгтэдэг байгаа. Хурьгадайнгаа дарасалдаха, бэе бэеэ гэшхэлсэхэгүйн тула үсөөнөөр байлтана. Иигэхэдэ үгэһэн тэжээлыншье хурьган бүхэндэ хүртэсэтэй ха юм. Мүнөө ахалагша хонишон Алексеевтэн абаһан 559 хурьгаяа нэгэшье гарзагүйгөөр томо болгожо байна.

И. ЩЕГЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймагай Оронгын совхоз.

ЭХИ ТАБИГШАДАЙ НЭГЭН

СССР-эй арадай артист, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Г. Ц. ЦЫДЫНЖАПОВАЙ 70 наһанай ой

СССР-эй арадай артист, нэй шангай лауреат, адай театрально-хүг- тэ искусствын үндэһэн ри табилсагшадай нэгэн бо Цыдынжапович Цыкапов дала наһатай бо-.

Малша буряадай хүбүүн амшагта режиссер, бэтэй бэрхэ артист, драма- театральна багша, гүй болон ниитын ажал улагша хүрэтэрөө урга- байна. Эндэ ямаршье ал үгы. Юуб гэхэдэ, һайхан замынь Ленин наһаа, Ленинэй байгуул- Коммунис партиһаа эшэ һэтэй. Ахамад артист ор наһанайнгаа дүшэн ые үндэһэн буряад теат- льно-хүгжэмтэ искусствын хэ хэрэгтэ зорюулһан Буряад драмын, оперо балетэй театрай ажал хэ- Г. Ц. Цыдынжаповай һан үрэ жэмэс яахын гүй бии.

Дүшэн нэгэн жэлэй саана Ц. Цыдынжапов Москва- театральна институт эр- һайнаар дүүргээд, ма- Буряадта һаял нээгдэһэн рта режиссероор хүдэл- эхилээ һэн. Уданшьегүй театрай уран һайханай албэрилэгшөөр томилог- бэлэй.

Эдэ һургуулитай мэргэ- э бүхы бэлиг шадабаряа рай ажал хэрэгтэ зо- лжа, өөрын шэнжэ ша- оруулна. Шэнэ зүжэг рулан табихадаа К. С. ниславскиин онол арга глэжэ, рольнуудыень ст бүхэндэ тааруулжа эг һэн. Зүжэгөө сценэ наадажа бэлдэхын ур- тэ бүгэдөөрэн сугларжа, зохёолоо алишье тала- ь зүбшэн хэлсэдэг болоо бэлэй. Тиигэжэ артистнар рольнуудтайгаа дүтөөр танилсажа, таараха зүйлнүүдээ шэлэжэ абадаг юм. Тэрэ үедэ тусгаар һургуулитай артистнар тэжэ байгаагүй, юрэдөө, хүн бүхэнтэйнь саг гамнангүй хөөрэлдэжэ, ажалаа хэхэ үедөө тэдэнние артистын мэргэжэл шадабарида һургаха ушар али олон гараа. Би Гомбо Цыдынжаповичтай нилээд удаан хамта хүдэлһэн хадаа, тэрэнэй ёһотой бэрхэ режиссер, бэлигтэй шадамар артист байһые һайн мэдэхэб. Тэрэнэй бэлиг шадабарида бүхы артистнар һураһан юм.

Үндэһэн репертуар байгуулхань үнэхөөрөөшье хүшэр байгаа. Энэ талаар Г. Ц. Цыдынжапов эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлөө. Залуу авторнуудтай зэргэлжэ һуугаад, зүжэгыень нилээд тэсэмгэйгээр заһаха ушар гараа. Тэрэ үедэ Гомбо Цыдынжапович өөрөө зүжэгүүдые бэшээд, найруулан табидаг байгаа. СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн Г. Ц. Цыдынжаповай зүжэгүүдые хүн зон ехэтэ һонирхон хаража, баяр баясхалан хүргэгшэ һэн. Тиигэжэ тэрэ «Мэргэн буудагша», «Арадай хүбүүн», «Базаровтанай бүлэ», «Баир» гэжэ зүжэгүүдые, мүн «Байгал дээрэ» гэжэ оперын либреттые бэшэһэн юм. Тиигэжэ өөрын драматургнуудтай боложо эхилээ һэмди.

Г. Ц. Цыдынжапов театрта хүдэлхэ зуураа, гуша гаран драматическа, оперно болон балетнэ зүжэгүүдые найруулжа табиһан юм. Хүгжэмтэ-драмын, һүүлээрнь оперно театрта тэрэнэй «Баир» гэжэ зүжэг нилээд ураг шатайгаар табигдаа һэн. Энэ зүжэгые драматург А. Шадаевтай хамтаржа бэшэһэн байха.

Буряадай искусствын нэгэдэхи декада үндэһэн искусствын хүгжэлтэдэ нилээд горитой түлхисэ болоно үгэһэн юм. Энэ декадые бэлдэхэ, эмхидхэхэ хэрэгые Гомбо Цыдынжапович ударидажа ябаа. Сэхыень хэлэхэдэ, ахамад артист бүхы харюусалгыень бэедээ даажа, тэрэ үедэ эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлһэн байна.

Гадна Гомбо Цыдынжаповичай зохёохы ажал хэрэг кинематографтой нягта холбоотой. «Алтан гэр» гэжэ киносценари бэшэһэн. Тэрэшэлэн «Һүүлшынхеэ адуу тууба», «Тайгада болоһон ушар», «Полкын хүбүүн», «Улаан хадануудай эзэн», «Нүүжэ ябаһан фронт» гэжэ кинофильмнүүдтэ наадаһан юм.

Залуу артистнарые, режиссернуудые һургаха хэрэгтэ бүхы бэлиг шадабаряа элсүүлһэн. Гушаад онуудаар искусствын техникумдэ багшалаа. Тиихэ зуураа мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, бэлиг шадабаряа нарижуулжа ябаа. Үндэһэн театрай байгуулагдажа байха үедэ ахамад артист совет искусствын элитэ ехэ ажал ябуулагшадые энэ тон шухала хэрэгтэ хабаадуулһан байна. Тиигэжэ И. Туманов, И. Моисеев, Н. Охлопков, Р. Глиер, П. Берлинский, В. Морошкин, С. Ряузов болон бусадые урижа ерүүлээд, тэдэнэй бэлиг шадабарида һураһан байна.

Зохёоһы ажалай хүшэр замда гаража ябаһан залуу хүгжэмшэд, режиссер болон драматургнууд ород нүхэдэйнгөө дүй дүршэлдэ һураһан, искусствын нюусые хубаалдажа абаһан юм. Тиихэдэ Г. Ц. Цыдынжапов хүн бүхэнтэйнь ёһотой эсэгэ мэтэ хөөрэлдэжэ, ойлгоогүй юумыень дадхаан ойлгуулдаг байгаа. Бидэндэ, оркестрэй хүгжэмшэдтэшье, зүбшэл заабари үгэгшэ һэн.

Гомбо Цыдынжапович мүнөө амаралтада байна. Тиигэбэшье һанаа амархан һуудаггүй, искусствын ажал хэрэгээр һонирхожо, зүжэг найруулжа табиһаар. Совет засагай байгуулагдаһаар табин жэлэй ойдо зорюулжа, ород драмын театр «Павел Балтахинов» гэжэ зүжэг табяа һэн. Энэ зохёол СССР-эй арадай артист Г. Ц. Цыдынжапов онсо өөрын маягтайгаар найруулжа, харагшадай һонирхомо һайн зүжэг болгоо бэлэй. 1973 ондо ород драмын театр Ц. Шагжинай «Тангариг» гэжэ зүжэг табихадаа, мүн баһа ахамад артистые уриһан байна. Энээнһээ гадуур хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмэй ажалда сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэнэ. Үндэһэн искусствын хүгжэлтэ тухай хөөрэлдөө хэжэ байдаг. Хөөрэхэ, зугаалха, юумэн тэрээндэ одоо биил гээшэ. Манай ороной искусствын элитэ ехэ ажал ябуулагшадтай оло дахин уулзаһан, хөөрэлдэһэн байна бшуу.

Гомбо Цыдынжаповичай зохёохы ажал хэрэг үндэрөөр сэгнэгдэжэ, Ленинэй болон Ажалай Улаан Тугай орденоор, медальнуудаар шагнагдаһан байха юм.

Би үдэр бүри шахуу Гомбо Цыдынжаповичтай уулзадаг гээшэб. Хүнгэн алхасатай, урин зөөлэн харасатай хүнэй хэһэн юумэн яһала ехэ. Тиимэһээ бидэ булта тэрэниие хүндэлнэбди. Улаан-Үдын Хүндэтэ гражданин болоо гэжэ дуулахадаа, үнэн сэдьхэлһээ баясаабди. Хүндэтэ нэрэ зэргээрнь, дала наһанайнь ойгоор халуунаар амаршалаад, ульһатай һайхан ажалаараа олониитэ харагшадые баясуулжа, зүрхэ сэдьхэлдэнь зулгы дулаан хабарай ургы сэсэг бадаруулжа ябахыень хүсэе.

Н. МАТОРИН,
Буряадай АССР-эй арадай артист.



Һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр

ХҮГЖЭН ҺАЛБАРНА

Тамчын үргэн талые хаха сохин урдагша Химнэ голой эрьедэ түбхинэһэн Сэлэн-Дүүмэ посёлогто ород, буряад, татар болон бусад яһатан эбтэй эетэйгээр ажаһуудаг. Эндэ хони үсхэбэрилдэг Сэлэнгын совхоз, хэдэн зуун хүдэлмэришэдтэй заһабарилгын-механическа завод оршодог юм. Совхозой болон заводой хүдэлмэришэдэй ажалша хүдэр гараар һүүлэй хоёр жэл соо нилээд ехэ барилга бүтээгдээ. Тосхоной хойто захаһаань хурга даран тоолоходо, хүдэлмэришэдэй ажаһууха хоёр квартиратай гушаад шэнэ гэрнүүд баригдаа. Совхозой конторо, поселково Соведэй байшан. Соёлой ордон, гостиница, больница, аптекэ, гурбан дабхар һургуули, ниитын бусад байшангууд, барилганууд жэрылдэнэ. Дархашуул одоошье уран гараа, шэди шадалаа гаргаа.

Совхозой клубта 200 хүнэй һууритай зал, хатар, ёохор наадаха уужам фойе, Хоёрдохи дабхартань библиотекэ, уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшадай, киномеханигуудай таһалга, директорэй кабинет бии.

Сэлэн-Дүүмын библиотекэ ажалшадай дура буляаһан тэдэнэй эгээл дуратай, соёл болбосоролоо дээшэлүүлхэ гуламтань болонхой.

Библиотекые даагша Эльвира Георгиевна Ахминеева оролдосотой ажалаараа уншагшадтаа хүндэтэй болоһоор үнинэй. Тэрэ ажалшадай эрилтые хүсэд хангахын түлөө яһала оролдоно. Малай үбэлжэлгын, хабарай тарилгын үедэ библиотекые даагша холын отара, гүүртэнүүдтэ, полевой станuудта ошожо, номуудые тараана. Ажалшадай дунда һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэхэһөө гадна, ажал, хүдэлмэридэнь бодото туһаламжа үзүүлдэг, түрүү дүй дүршэл, эрдэм наукын туйлалтануудые шудалха хэрэгтэнь али болохоор туһаламжа хүргэдэг юм.

Библиотекые даагшын хүдэлмэрээ һайнаар эмхидхэһэнэйнь ашаар уншагшадайнь тоо улам олошорно. 1970 ондо тэдэнэй тоо 960 байбал, харин мүнөө 1200 болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ барилга үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Сэлэн-Дүүмэдэ гэр байра барилгын хэмжээн 1965 онһоо хойшо таба дахин ургаа. Хайшаашье хара — шэнэ гэрнүүд үдэр бүри шахуу үндын бодожо байна. 1974 ондо 1860 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр баригдаа, 30 гаран бүлэ шэнэ гэрнүүдтэ түбхинөө. Тэрэшэлэн 1200 дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд һэльбэн заһабарилагдаа.

Посёлогой ажалшадай эрилтые дүүрэнээр хангахын түлөө гастроном, хоёр дабхар универмаг, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинат, автозаправочна станци, 30 хүнэй һууритай ниитын хоёр бани, 3 библиотекэ болон бусад гэр байранууд ашаглалгада оруулагдаа. Тосхондо хэдэн шэнэ гудамжа, кварталнууд бии болоо. Эндэ хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули нээгдэнхэй. 964 үхибүүдэй һураха һургуулиин шэнэ байшангай барилга түгэсхэгдэжэ байна. 100 хүнэй нэгэ доро эдеэлхэ столово, 15 магазин, 360 хүнэй һууритай «Темник» гэжэ кинотеатр ажалшадай эрилтые дүүрэнээр хангаха.

Эндэхи заводой түб һуурида үйлсэ ба тротуарнуудынь асфальтаар хушагдаһан модо, һөөгүүд һуулгагдаһан. Тэрэшэлэн үйлсэнүүдые гэрэлтүүлхэ талаар ехэхэн ажал хэгдээ.

Сэлэн-Дүүмын заводой, Сэлэнгын совхозой коллективүүд түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна. Манай совхозой ажалшад юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлые эрхим амжалтануудаар үдэшөө. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг ажахыдамнай һаяхан барюулагдаһаниинь энээниие гэршэлэн харуулна. Тэрэшэлэн Сэлэнгын совхоздо «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо, КПСС-эй Сэлэнгын райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Ерэхэ зун Химнэ голой эрьедэ ажалшадай амарха талмай түхеэрэгдэхөөр хараалагдана, тосхоной гудамжануудта арба гаран мянган модон таригдаха юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ тосхоной коммунистнууд, депутадууд, эдэбхитэд, багшанар зоной дунда һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

Ехэ-Цагаан, Сэлэн-Дүүмэ, Билюутэ, Шанаа, Нарһата тосхонуудта агитпунктнууд нээгдэнхэй. Эндэ РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдые нютагай Соведүүдые һунгаха һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулагдана. Тэрэшэлэн агитпунктнуудта һунгуули тухай номуудай суглуулбари табигданхай.

Б. ШАРАПОВ,
Сэлэн-Дүүмын поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

БАЙГААЛИДА—ХАМГААЛГЫН ГРАМОТА

СССР-эй Хүдөө ажахын министерство «Улаан дэбтэр» бии болгобо. Элдэб түрэлэй ан амитад, мүн тэдэнэй үсөөржэ гү, үлэ мэдэг олошоржо байһаниинь энээн дотор тэмдэглэгдэдэг юм. Иимэ түрэлэй амитадые агналга хоригдонхой, амидардаг газарнуудынь гүрэнэй хамгаалгада абтанхай. Иимэ «дэбтэрнүүд» союзна республика бүхэндэ бии болгогдохо.

Совет засагай түрүүшын үдэрһөө хойшо байгаали сахин хамгаалха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдадаг. Энээн тухай хуули абтаһан байна. Граждан дайнай жэлнүүдтэ заповеднигүүд бии болгогдожо эхилээ һэн. Мүнөө 8 миллион шахуу гектар талмайтай 110 заповедник бии. Заповедник гээшэ гансал ан амитадые хамгаалгын зоно бэшэ, харин эндэ тэдэниие шэнжэлдэг, ангуудай тоо бүридхэхэ онол арга зохёодог, ороной бусад районуудаар элдэб түрэлэй ан амитадые хубаарилан байрлуулдаг газар болоно.

XX зуун жэлэй эхеэр Россида булган үгы боложо байһан амитан гэжэ тоологдодог байгаа. Эдэнэй тоое олошоруулха оролдолго һэдэлгэнүүд үрэ үгэдэггүй бэлэй. Мүнөө булганай тоо XVII зуун жэлэй хэмжээндэ хүргэгдөө. Тиин жэл бүри булганай 200 мянга шахуу үнэтэ арһа гүрэндэ тушааха аргатай болонхойбди. Хэзээ нэгэтэ мүн лэ үгы боложо байһан сайгак олзоборилогдодог ан болонхой.

Ой модондо гамтай һайнаар хандабал, амитадай аймагые сахиха, арьбадхан олошоруулха арга хангана. Ой модоной нөөсэ баялигаараа манай орон дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлжэ байгаашье һаа (770 миллион гектарта элдэб модод ургана). ой модо һэргээхын,арижа ургуулхын тула ехэ юумэн хэгдэнэ. Жэшээнь, һүүлэй 7 жэл соо иимэ хэмжээнэй бэелүүлэгдэһэнэй ашаар, ой модоной эзэлдэг талмай 20 миллион гектараар үргэдхэгдэһэн байна.

Олон ан амитадай нютагаа урилжа, ондоо тээ һайнаар үдэдэг байһаниинь элитэ. Тиимэһээ тэдэниие хамгаалха асуудал амжалтатайгаар шиидхэхын тула олон оронууд хамтааран оролдохо зэргэтэй. Нүүдэл шубуудые хамгаалха тухай совет-япон хэлсээн бэелүүлэгдэжэ эхилээ. 287 түхэлэй жэгүүртэ шубууд хоёр гүрэнэй хамтын харууһанда абтаһан байна. Сагаан баабгайе хамгаалха тухай СССР-эй, США-гай, Норвегиин, Даниин, Канадын хоорондохи хэлсээндэ гар табигдаа.

Евгений ЕГОРОВ,
АПН-эй корреспондент.



ҮН БҮХЭНЭЙ ХУБИТА БИИ

Германиин фашистнүүдые дажа, агууехэ Илалта һаһан сагһаа хойшо гушан жэл үнгэрбэ. Хүн түрэлхитэниие галзуу нохойн һанаа мулталжа абарһан гайхамшагта Илалтада хүн бүхэнэй хубита гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй.

Энээниие Ехэ-Цагаач нютагай ажалшадай габьяа гэрһээ харуулжа болохо. Энэнь эндэ бишыхан колхоз байһанаа, мүнөө Сэлэнгын совхозой нэгэ отделени болонхой.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай захалхада колхозһоо хоёр зуугаад хүн, эрэшүүл сэрэгэй албанда мордоо бэлэй. Тэдэнэй далаадынь бусажа ерээгүй.

Фронт мордогшодой дунда би ябалсаа һэм. 1941 оной октябрийн 23-һаа ниислэл Москва хотоёо хамгаалгада хубитай байгааб. Подольско ротын партийна организациин секретаряар һунгагдаһан хүм. «Нэгэшье алхам гэдэргээ сухарихагүй, арадамнай Москва» гэһэн мэдэрэл хүн бүхэнэй досоо байгаал гээшэ. Энэ үедэ фашис булимтарагшад бүхы хүсэеэ табижа, Москва хотые гартаа оруулха һанаатай добтолжо байгаа бэлэй. Декабриин 3-да нэгэ шанга байлдаанай үедэ хүндөөр шархатажа, госпитальдо ороһон хүм. Хахад жэлһээ үлүү эмшэлүүлээд, нютагаа бусажа ерээб. 1943 оной эхеэр нютагайнгаа «Социализм» колхозой түрүүлэгшээр һунгагдаһан байнаб.

Тэрэ үедэ колхоздо хүдэлхэ гээшэ угаашье бэрхэтэй һэн. Ажал хэхэ хүнүүд дуталдаха, машина, техникэ, эдихэ, үмдэхэ юумэн хомор һэн. Хэды тиимэ байбашье, эхэнэрнүүд, үбгэд, үхибүүд эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажаллаһан байна. Энээнэй ашаар жэл бүри гүрэндөө, фронтдо ороохо таряа, мяха, һү, нооһо ехээр үтэжэ, түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ байһан юм. Жэшээнь, 1943 ондо манай колхоз гүрэндөө 11 мянга гаран пүүд таряа тушааһан юм.

Энээнһээ гадна, колхозой гэшүүд өөһэдынгөө мүнгэ, зөөри Улаан Армида ехээр бэлэглэһэн гээшэ. 1943 ондо 822 паар дулаан хүбсаһа, 170 пүүд элдэб эдеэ хоол фронтдо эльгээгдээ. Буряадай эскадрили, танкын колонно бүтээлгэдэ колхозой гэшүүд 71.600 түхэриг оруулаа. Гадна колхознай бүхы дээрээ 260 мянган түхэриг суглуулжа, дайшалхы самолёт бүтээлгэжэ, фронт ябуулһан байна.

Илалтын жасада ехэ мүнгэ оруулагшадай олонхинь коммунистнууд, эдэбхитэд байгаа. Тэдэ хэд бэ гэбэл, Ц-Х. Гуржапов, С-В. Цыденов, Ц. Чойжамсуев, Ц-Д. Лубсанов, Н. Будажапова болон бусад болоно. Би өөрөө самолёт бүтээлгэдэ 50 мянган түхэриг бэлэглэжэ, И. В. Сталинһаа баясхалан хүргэһэн телеграмма абаа һэм.

Дайшалхы энэ самолёдоор колхоздомнай ниидэжэ ерэһэн лётчик-испытатель майор Строжак гэгшэ огторгойгоор шуумайжа, мэргэжэл шадабаряа колхознигуудтамнай харуулаа һэн. Мүнөөшье хүрэтэр энэ гайхамшагта ушар досооһоомнай гарадаггүй, һанагдажа ябадаг. Ехэ-Цагаанай отделениин клуб соо дайшалхы самолёт барюулжа байһан фото-зурагууд мүнөөшье үлгөөтэй байдаг.

Энэ нютагай ажалшад Агууехэ Илалтын 30 жэлэй ойе, мүн ажалдаа амжалтатайгаар баяр баясхалантайгаар угтажа байна. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр Сэлэнгын совхоздо КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа һэн. Энээндэ Ехэ-Цагаанай отделениин ажалшадай хубита бии.

Б. САНЖАНОВ,
Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай, ажалай ветеран, Ленинэй ордентэ, пенсионер.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозниигуудай мүнгэ зөөреэр бүтээгдэһэн дайшалхы самолёт майор Строжак гэгшэдэ барюулаад, дайсанаа даража ерэхыень юрөөжэ байна. Наада таладань **Б. С. Санжанов,** арадань — колхозой партийна эхин организациин секретарь **Н. Ш. Будажапова.** 1943 ондо буулгагдаһан фото-зураг.

СОЦИАЛИС Ажалай Геройнууд, уран зураашад Михаил Куприянов, Порфирий Крылов, Николай Соколов гэгшэд Кукрыниксүүд гэһэн хамтын далда нэрэтэйгээр манай орон дотор үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Эдэнэр хэдэн арбаад жэл соо эгээл элдэб жанрнуудта — графикада, уран зурагта, театрай шэмэглэлдэ, скульптурада хамтааран ажаллажа байна. Гэбэшье тематикынгаа талаар мүнөөдэрэй байдалтай, мүнөөнэй уласхоорондын байдалай гол шухала үйлэ хэрэгүүдтэй, тэрэнэй айхабтар орёо хүшэр бэрхэшээлтэй ушарнуудтай таһаршагүй холбоотой политическэ сатира, шүүмжэлэл эдэнэй ажал ябуулгын гол жанр болоно. Тиимэһээ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Кукрыниксүүдэй уран бэлиг хүсэ ехэтэйгээр элирэн гараа һэн. Уран зураашадай карикатуранууд дайсадые элишэлжэ, сатирын хурса зэбсэгээр даралсаа.

Фашис үй түмэн сэрэгүүдтэ совет арадай эсэргүүсэн бодоһон дайн тухай түрүүшынгээ хүдэлмэриие — «Дайсаниие гамгүйгөөр бута сохижо, үгы хэе!» гэһэн плакадые Кукрыниксүүд гитлеровскэ сэрэгүүдэй манай орондо добтолһон түрүүшын үдэр — 1941 оной июниин 22-то бүтээһэн юм.

Хариң июниин 24-дэ энэ плакат булимтарагшадтай тэмсэлдэ бодоһон манай Эхэ ороной ниислэл — Москва хотын һүреэтэ шэрүүн түхэл шарайн таһаршагүй хубинь болоһон байгаа.

Хархис дайсаниие наадалһан, элишэлһэн, эдэниие һамна бута сохихоор, үгы хэхээр уряалһан уран зураашадай хурса мэргэн карикатурануудые түбэй газетэнүүд бүхы дайнай үе соо толилһон байха юм. Кукрыниксүүдэй олон бүтээлнүүд үдэр бүриин политическэ номнолой үльгэр жэшээ болодог байгаа.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кукрыниксүүд мастерской соогоо. Зүүн гарһаа — Н. Соколов, М. Куприянов, П. Крылов.

ТАСС-ай фотохронико.

АХАДА АЯЛГА ДУУН ЗЭДЭЛНЭ

Һаяхан Ахын аймагай түб Орлик тосхондо фашис Германиие илаһаар гушан жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай коллективүүдэй харалга боложо дүүрэбэ. Тус харалгада долоон бүлгэм наадажа, хоёр зуу гаран хүн хабаадалсаа.

Илангаяа «Улаан Аха» колхозойхид болон Орлигой дунда һургуулиин багшанарай коллектив һайн бэлэдхэлтэй байжа, түрүү һууринуудые эзэлээ. Эдэ хоёр коллектив дайнай үеын байдал харуулһан, мүн эб найрамдалай темэдэ зорюулагдаһан һайн удха шанартай хүгжэмтэ-уран зохёолой зүйлнүүдые харуулжа, һайшаал магтаалда хүртөө. «Улаан Аха» колхозой жолоошод Цэдэн Будаев, Даша-Нима Соетов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша Галсан Дамшаев гэгшэд арадай инструментнүүд дээрэ һайнаар наадажа, бэлигтэй хүгжэмшэд байһанаа харуулбад. Уран һайханай хүдэлмэридэ үнинэй хабаадагшад, жэшээнь, аймагай потребобществын хүдэлмэришэн Нима Галсанов, Хужарай эхин һургуулиин багша Дари Будаева, аймагай киносетиин механик Владимир Хамаганов гэгшэд буряад арадай болон республикын композиторнуудай дуунуудые иргуу гоёор дууладдажа, олоной һайшаалда хүртөө.

Орлигой дунда һургуулиин багшанар Н. Л. Дугаров, Т. В. Михник, А. А. Хогоева, М. Б. Ободоева И. Р. Данчинова болон бусад ород, украин, белорус, эвэдхэг хатарнуудые һайнаар гүйсэдхөө.

Дээрэ дурсагдаһан коллективүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэд, жэшээнь Ц. Будаев, Д. Будаева, Т. Хаптагаева, А. Б. Ушаков, В. С. Седунов, А. А. Хогоева болон бусад нилээд ехэ хубитаяа оруулаа.

Мүн аймагай больницын болон Орлик тосхоной хүүгэдэй саадай хүдэлмэрилэгшэд һайн бэлэдхэлтэй байгаа. Аймагай больницын фельдшер С. Доржиева, хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэ Л. Ушакова гэгшэд ород болон совет композиторнуудай дуунуудые иргуу гоёор дууладжа, олоной зүрхэ сэдьхэл баясуулаа.

Сорогой найман жэлэй һургуулиин багша В. Б. Содномова, Орлигой дунда һургуулиин багшанар В. Э. Сиродова, З. Б. Галсанова гэгшэд парти, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай баатаршалга тухай зохёолнуудые уран гоёор уншаа.

Аймагай уран бэлигтэнэй харалга нэн түрүүн ажалшадые культурнаар хангалгые һайжаруулха, тиихэдэ соёлшодой уран шадабариие дээшэлүүлхэ гэһэн үүргэтэй байба. Аймагай колхозууд болон эмхи зургаануудай уран һайханай бүлгэмэйхид харалгада бэлдэлгын үедэ хүдөө нютагуудаар, бригаданuудаар ябажа, тус тустаа гурба-дүрбэн зүжэг наада харуулһан юм. Жэшээнь, Орлигой дунда һургуулиин багшанар болон «Коммунизм» колхозой залуушуул хүршэ тосхонуудаар ябаһан байна. Тиихэдэ «50 лет Октября» колхозойхид өөһэдынгөө ажахын бүхы дүрбэн бригадануудаар ябажа, концерт харуулаа.

Соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд комсомол-залуушуулай эдэбхитэдтэй нягта холбоотойгоор ажал хэжэ, алдарта гушан жэлэй ойн һайндэрые баяр баясхалантайгаар угтаа.

В. БИЛЬТАГУРОВ,
Ахын аймагай Соведэй гүйсэдкомой соёлой таһагые даагша.

ГУШАН ЖЭЛ БОЛООД

СССР-эй Уран зохёолшодой ...нэгэдэхи съездын болоһоор 40 жэлэй ойдо зорюулһан СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин ойн баярай пленумдэ хабаадалсаһанайнгаа һүүлдэ Прибалтика ошоо бэлэйб.

Эстониин Коммунис партиин Нарвска горкомой уряалаар Нарва хотын сүлөөлэгдэһэнэй 30 жэлэй ойн баярта ...байһан аад, сүлөө заб байгаа һэм.

...ошохо ушар тохёобо. Сентябрь һарын ...үглөөгүүр Нарва ...дээрэ буубаб. Ямар ...гөөр дамжуулашагүй ...эзэлэгдэн, хотын ...нуудаар алхалнаб. ...нимэ мэдэрэлдэ ...ойлгосотой. ...гаран жэлэй саада тээ ...градска фронтын сэ... ябаһан би нүхэдтэеэ ...дэ эзэрхэг муухай ...тулалдааб. Манай ...Нарва мүрэ... гаталхадань, хайгэжэ һаань, һаал... гэжэ фашистнууд үсэд нэтэрүүгээр оролдоо һэн. Мүрэнэй зүүн эрьедэ бэхижэһэн дайсад бидэниие туулган мүндэрөөр, улаан галаар угтаа бэлэй.

Тэрэ үедэ плацдарм дээрэ байһан хүн бүхэн Нарва хотын түлөө болоһон хатуу шанга тулалдаае һанана ёһотой. Фашистнарай хара һабарһаа Нарва хотые Ленинградска фронтын сэрэгшэд, командирнууд сүлөөлөө бэлэй. Энэ тулалдаанда унаһан сэрэгшэдэй дурасхаал Эстониин хүдэлмэришэдэй сэдьхэлдэ мүнхэ. Бетон хэрэгсэлнүүдэй Балтийска заводойшье, «Кренгольско мануфактура» комбинадайшье хүдэлмэришэд, талын таряашадшье тэдэниие мартадаггүй.

Гуша гаран жэлэй саада тээ манай 11-дэхи дивизи үүрэй сайха үеэр Нарвын эрье тулажа ерээ бэлэй. Энэ хадаа Ленинградска фронтын добтолгоо эхилһэн 13-дахи үдэр һэн. Нарвын эрьедэ болоһон үсэд шанга тулалдаанай 1 час соо манай батальоной 13 связистнарһаа ори гансаараа үлөө бэлэйб. Энэ үедэ добтолжо ябаһан сэрэгшэдтэй хэлхеэ холбоон таһарба. «Яажашье һаань холбоо татагты!» гэһэн захиралта комбат Яковлев үгэбэ. Эндэ болоһон ушар тухай «Минии город, Ленинград» гэһэн поэмынгээ «Нарвын мүльһэн дээрэ» гэһэн бүлэг соо бэшээ һэм. Үнэн болоһон ушарые болоһон соонь зураглаа һэм. Нарва мүрэнэй мүльһэн дээрэ шархатаад, бүхэли үдэрөө хэбтээб. Үдэшэ тээшэл санитарнууд намайе пулемедой һомон соогуур шэрэжэ гаргаа һэн.

Гуша гаран жэл үнгэрһэн хойно Нарвын эрье дээрэ дайшалхы нүхэдэйнгөө баатар габьяые, шанга тэмсэлэй үдэрые дахин дахин һананаб. Мүльһэн дээрэ шинельни, шинелиин хармаан соо эхын бэлэглэһэн алшуур үлэшөө һэн.

... Тунгалаг уһаяа туужал байна Нарва мүрэн. Үргэн, гоё хүүргэ баригданхай харагдана. Һандархай сооһоо үндыһэн хото бүри гоё, бүри һайхан боложол байнхай. Хуушан хэрэмэй һандархай сонхонууд лэ шанга тэмсэлэй болоһые һануулна.

Нарва хотын интернат-һургуулиин һурагшадай уряалаар ошожо, хотые сүлөөлхын түлөө болоһон тулалдаан тухай хөөрэжэ үгөөб. «Кренгольско мануфактура» комбинадай хүдэлмэришэдтэй уулзааб. Шуһаяа адхажа сүлөөлэлсэһэн хотодоо дахин ерээд байнаб гэжэ этигэмээршье бэшэ шэнги байгаа.

Үнгэрһэн шэрүүн тэмсэлэй мартагдашагүй үдэрнүүдые һанан һанан Нарва мүрэнэй эрьедэ зогсоноб.

— Нарвын түлөө болоһон тэмсэлдэ хабаадалсаа һэн гүт? — гэжэ гэнтэ хажууһаам нэгэ хүн һураба.

— Тиигээ.

— Бишье баһа. Хори наһатай ябаа һэм. Танкист, — гээд тэрэ нэгэ саарһа һарбайба. Тэндэнь танкист Алексей Николаевич Смолин Нарва хотоһоо хажуу тээшээ 22 километр зайтай газарта Хүхэ хаданууд гэһэн нютагта баатарай үхэлөөр унаа гэжэ бэшээтэй байба.

— Намайе үхөө гэжэ һанаһаниинь амиды үлөөб. Слесареэр хүдэлнэб. Үхибүүдни томо болонхой. Таллинска шоссегээр байдагби. Иимэл даа, дайшалхы нүхэрни, — гэжэ тэрэ хүн хэлээ һэн.

Д. ХИЛТУХИН,
уран зохёолшо, фронтовик.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЯДЕРНА БУУ ЗЭБСЭГ ДЭЛГЭРҮҮЛГЭДЭ ЭСЭРГҮҮ ТЭМСЭЛ

Ядерна буу зэбсэг хорихо тухай договорой бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байhаниие хараха талаар конференциин хүдэлмэри Женевэдэхи нацинуудай ордон соо үнгэрhэн неделидэ эхилhэн байна.

Уласхоорондын тон шухала удха шанартай энэ хэлсээнэй хүсэндөө оруулагдаhаар табаhаа дээшэ жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо бэе дээрээ даажа абаhан уялгаяа эбдэhэн ямар нэгэ гүрэн (хэлсээндэ хабаадаhан оронуудай тоо мүнөө 90-hээ дээшэ) байбагүй. Хэлсээндэ гар табиhан ядерна буу зэбсэгтэй гүрэнүүд ядерна буу зэбсэг хэндэшье үгэхэ эрхэгүй, тиихэдэ ядерна бэшэ оронууд тиимэ буу зэбсэгтэй болохо ёhогүй.

Ингэжэ хүсэндөө оруулагдаhан энэ договор табаhаа дээшэ жэлэй туршада бүхы үе сагайхиhаа эгээл аюултай, үхэл зоболон ехээр тохёолдуулжа боломо ядерна буу зэбсэгэй бүхы дэлхэй дээрэ дэлгэрхэ байhаниие зайсуулhан байна. Энэ хэлсээнэй бэелүүлгые хинан шалгаха гурим атомна энергиин талаар уласхоорондын агентствэдэ даалгагдаhан гээшэ. Шалгалтын энэ гурим найдамтай ба аша үрэтэй байhанаа бодото дээрээ харуулаа. Женевэдэхи конференцидэ хабаадагшадай тэмдэглэhэнэй ёhоор, ядерна буу зэбсэг дэлгэрүүлхэгүй тухай договор хадаа дайнай hүүлээрхи үеын уласхоорондын эгээл нүлөө ехэтэй хэлсээнүүдэй нэгэн боложо, дэлхэй дээрэ амгалан байдал тогтоохо ба уласхоорондын шахардуу шанга байдалые hуларуулха хэрэгтэ аша туhа хүргэhэн байха юм.

Эсэсэй эсэстэ дэлхэйн бүхы гүрэнүүдые хабаадуулхын тула договорто хабаадагшадай тоое саашадань олошоруулха талаар конференциин үмэнэ мүнөө шухалын шухала зорилго табигданхай.

Хэдэн ушар байдалhаа энэ зорилго тон шухала удха шанартай юм. Нэн түрүүн, договорто хабаададаггүй олохон оронуудта ядерна энерги тон түргөөр хүгжөөгдэжэ байна. Дэлхэйн холын хараата зорилгонуудые шэнжэлхэ талаар Стокгольмой институдай тобшолол хэhэнэй ёhоор, 1980 он болотор дэлхэй дээрэ ядерна 400 реактор бии болгогдожо, 360 тонно плутони үйлэдбэрилхэ аргатай болохо. Тусхай арга боломжоор хангаад байбал, ядерна энергетикын эдэ түхеэрэлгэнүүд тэhэрхэ зүйл үйлэдбэрилэн гаргаха хэрэгтэ ашаглагдажа магад. Гэбэшье мүнөө болотор хэдэн олон гүрэнүүд дурсагдагша договорто хабаадуулагдаагүй байhаар. Эдэ гүрэнүүд, нэгэн гэбэл, ядерна буу зэбсэгтэй болонхой, үгышье hаа тэрэниие бүтээхэ техническэ арга боломжотой гээшэ. Тэдэнэй тоодо оролсогшод гэбэл, үндэhэ яhанай илгаа гаргадаг Урда Африкын Республика, Израиль болон бусад хэдэн орон хүршэ гүрэнүүдтэе ядерна буу зэбсэгээр заналта хэдэг болонхой.

Мүнөө болотор договорто Пекинэй хабаададаггүй ба уласхоорондын энэ хэлсээе hандаргахые оролдожо байhан ушарые Женевэдэхи конференцидэ хабаадагшад обеоронгүй орхёод гараха ёhогүй.

Мүнөө дэлхэй дээрэ болоно байhан hайшаалтай хубилалтанууд, уласхоорондын шахардуу байдалые улам саашань hуларуулга конференциин урда табигдажа байhан шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ таатай зохид арга боломжо олгоно гээшэ.

БАРУУНАЙ ТАЛА БАРИМТАЛАГШАДАЙ ХЭҺЭН АЛДУУ

Баруун Германиин хоёр газар — Хойто Рейн-Вестфали ба Саарска областьдо майн 4-дэ Ландтагта hунгалта үнгэргэгдэбэ. Баруун Германиин газарай парламентые шэнээр hунгалга түгэсхэhэн эдэ hунгалтанууд тон шухала удха шанартай байба. Юуб гэхэдэ, 1976 ондо Бундестагта үнгэргэгдэхэ hунгалтануудай урда тээ hунгагшадай ямар хараа бодолтой байhаниие шалгалта болобо. Ушарынь гэхэдэ, Баруун Германиин индустриальна хүгжэлтэ ехэтэй газар Хойто Рейн-Вестфалида оронойнь бүхы hунгагшадай дүрбэнэй нэгэ хубиhаа дээшэ хүн зон ажаhуудаг.

Правительствада ородоггүй томо буржуазиин ХДС парти Хойто Рейн-Вестфалида үнгэргэгдэhэн hунгалтада засаг барижа байhан социал-демокрадууд ба сүлөөтэ-демокрадуудай нэгэдэлые унагаажа. Бонной засаг тээшэ өөртөө харгы гаргаха гэжэ шиидэhэн байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, ХДС/ХСС-эй буржуазно-консервативна бүлэг Хойто Рейн-Вестфалиин газар дээрэ засаг абажа, Бундесрадта — Баруун Германиин парламентын хоёрдохи палатада өөhэдынгөө hууринуудые олошоруулха зорилготой байhан. Тиигээд байгаа hаа, христиан демокрадууд ФРГ-гэй мүнөөнэй правительствын хуули гаргаха эдэбхи үүсхэлдэ hаад ушаруулан, тэдэнэй ажал ябуулгада түбэг тохёолдуулха аргатай болохо hэн.

Гэбэшье Баруун Германиин hунгагшад баруунай тала баримталагшадай хараа түсэбые ойлгожо, hунгалта дээрэ зуража хаяа. Баруунай тала баригшад мүнөөнэй экономическа бэрхэшээл, хүдэлмэригүйдэлгэ ба валютын үнэ сэнгэй унаhан ушарые засагай хүтэлбэрилгэдэ байhан партинууд дээрэ хаяад, hунгагшадые бэе тээшээ татаха зорилготой байгаа бшуу. «ХДС hунгалта дээрэ панхаруудтаа. Урагшаа гаража шадабагүй, — гээд «Ди Вельт» гэжэ баруунай тала баримталагшадай газетэ сэхэ бэшэхэ баатай болоо. Хойто Рейн-Вестфалида засагай хүтэлбэридэ байhан партинуудай нэгэдэл өөhэдынгөө байдалые hунгалтада улам hайжаруулба. Саарта энэ нэгэдэл урдань Ландтагта олонхи hуури абажа ябаhан христиан демокрадуудай hууриие үсөөрүүлжэ шадаа.

Үнгэргэгдэhэн hунгалтын үрэ дүнгүүдые шэнжэлжэ үзэhэн политическэ ажаглалта хэгшэд ХДС/ХСС-эй бүлэг оронойнгоо хүн зоной олонхидоор дэмжэгдэжэ байhан правительствынгаа гадаадын политикада тулгажа табимаар өөhэдынгөө тодорхой ямаршье программа харуулжа шадабагүй гээд заана. Энэ бүлэгэй хүтэлбэриин хэрэгтэ арсалдаата байдалай тохёолдоhон тушаа мүн лэ анхарал хандуулагдана. Үнгэргэгдэhэн hунгалтын үрэ дүнгүүдтэ сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, политическэ тайлбарилагшад Бонной засагай нэгэдэлэй байдал hайжаржа, Бундестагта болохоёо байhан hунгалтада засагай хүтэлбэридэ байhан партинуудай урагшатай байхыень багсаана.

САГ ОНДОО БОЛОО

Хани нүхэсэлэй нацинуудай гүрэнүүд болон правительствануудые толгойлогшонорой майн 6-да Кингстон хотодо (Ямайка) үнгэргэгдэhэн 20-дохи конференци мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ ямар хубилалтын боложо байhаниие харуулба. Урдань иимэ конференцинүүд «Британиин джентельменүүдэй сэсэеэ буляалдадаг клуб» байhан. Тэрэнэй гэшүүдынь хэд байгааб гэхэдэ, Англиин ба Британиин империин «сагаан» доминионуудай правительствануудые толгойлогшод. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр Англиин колониальна дарлалтаhаа мултарhан колони байhан оронуудые энэ конференцидэ оруулдаг болоо. Мүнөө Ази, Африкын ба Карибска далайн хүгжэжэ байhан, политическэ талаар бэеэ даанхай оронууд хани нүхэсэлэй нацинуудай олонхи гэшүүд болонхой. Эдэ оронууд өөhэдынгөө эрхэ сүлөө хамтаараа хамгаалан, урдын метрополи байhан Англиие политическэ талаар гансаарданги байдалда үлөөдэг болоhыень Кингстондо үнгэргэгдэhэн конференци харуулба.

Конференциин баталан абаhан коммюнике соо, нэн түрүүн мүнөө үеын уласхоорондын байдалай шухала асуудалнууд тушаа хэлэгдэhэн бүлэгүүд соо Англиие политическэ талаар гансаарданги байдалда оруулдагынь эли тодоор харагдана. Хүгжэжэ байhан оронууд, илангаяа Африкын гүрэнүүд Африкын урда зүгтэ колониальна журамай бии байhаниие зэбүүрхэн буруушаана. Англиин эндэ ехэ зэмэтэй байhан мэдээжэ ааб даа. Африкын оронуудай үүсхэлээр конференцидэ хабаадагшад бэеэ даанхай байдалай түлөө Зимбабвиин ба Намибиин арадуудай тэмсэлые эрид шууд дэмжэжэ байhан тухайгаа мэдүүлээд, Урда Африкын республика ба Родезидэхи үндэhэ яhанай илгаа гаргадаг журамые зэбүүрхэн буруушаагаа.

Кингстондо болоhон конференци дээрэ экономическа асуудалаар, илангаяа баруунай индустриальна оронууд ба хүгжэжэ байhан гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудаар Англиин премьер-министр Г. Вильсонэй оруулhан дурадхалнуудые эрид шууд буруушаагаа. Хэрбээ тэдэ дурадхалнуудынь баталан абаха болоо hаа, түүхэй эд үгэдэг оронуудта огто таагүй, хохидолтой, промышленна продукциин үнэ ехэтэй сэн ба түүхэй эдүүдэй тон хямда сэн хоёрой хоорондохи ехэ илгаа тэрэ зандаа үлэхэ болоно. Гайанын премьер-министр Бернхэм хүгжэжэ байhан гүрэнүүдэй үмэнэhөө уласхоорондын экономическа харилсаануудай бүхы гуримые хубилгаха, хүгжэжэ байhан оронуудай баруунай капиталис гүрэнүүдhээ экономическа талаар дулдыданги бэшэ болохо хэрэгтэ зорюулагдаhан дурадхал оруулаа. Энэ дурадхалыень хаража үзэхэ ба зохихо хэмжээнүүдые хараалхын тула конференци шэнжэлэгшэдэй комитет байгуулhан байна.

В. ГОНЧАРОВ, В. СЕРОВ, Е. ЕГОРОВ.
(ТАСС).

ЭЭЛЖЭЭТЭ НААДАНАЙ УДАА

Футбол

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ — гурбадахи, дүрбэдэхи уулзалганууд үнгэргэгдэбэ. Уулзалгын дүн хаража үзэхэдэ, байгша оной наадануудта Казахай ССР-hээ манай зонодо оруулагдаhан команданууд эрхим hайнаар наадажа захалба. Жэшээнь, Кзыл-Ордагай «Орбита», «А» класста түрүүшынхиеэ наадажа эхилhэн Джазказганска областиин Никольский хотын «Горняк» команданууд hайн байдалтай. Эндэ «Орбитын» футболистнууд гурбан наада өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэхэдөө, табадахи зонодо эрхим команда гэжэ тоологдодог. Барнаулай «Динамо», Новосибирскын «Чкаловец», Красноярскын «Автомобилист» командануудые (2:0, 3:1, 2:0) олон тоотойгоор шүүгээд табиhан байна. Хоёрдохи hууридa гараад ябаhан «Горнягай» футболистнууд дүрбэн уулзалгаhаа Томскын «Торпедо», Барнаулай «Динамо» командануудые 2:1 тоотойгоор шүүhэн, «Автомобилист», «Чкаловец» командануудтай 1:1, 0:0 тоотойгоор тэнсээд ябана.

Казахстанай нүгөөдэ — Джамбулай «Химик» командын футболистнууд мүн лэ дүрбэн уулзалгаhаа — «Автомобилист» командые 2:0 тоотойгоор шүүhэн, «Чкаловец», «Динамо», «Торпедо» командануудтай 0:0, 1:1, 2:2 тоотойгоор тэнсэhэн байба.

Манай зонын футболистнуудай дундаhаа Благовещенскын «Амур» командын футболистнууд hайн байдалтай. Эдэнэр түрүүшынгээ уулзалгануудые баруун городуудай футболистнуудтай үнгэргэhэн байгаа. Тиихэдэ Карагандагай «Шахтерые» 0:1 тоотойгоор шүүhэн, Павлодарай «Трактор», Семипалатинскын «Спартак», Усть-Каменогорскын «Восток» командануудтай 0:0, 1:1 тоотойгоор тэнсэhэн байха юм. Бусад командануудай дундаhаа манай «Сэлэнгэ» команда хоёр уулзалгаhаа дүрбэн очко абанхай, түрүүшын зургаан командануудай тоодо оролсобо. Манай футболистнууд Шэтын «Локомотивые» өөрынгөө стадион дээрэ 3:0 тоотойгоор шүүгээ hэн. Харин хоёрдохи уулзалгаяа Эрхүүгэй стадион дээрэ наадахадаа, «Авиаторай» футболистнуудые 0:1 тоотойгоор шүүhэн байна. Ангарск хотоhоо «Сэлэнгэ» командада ерэhэн Николай Охремчук «Авиаторай» ворота руу нэгэ бүмбэгэ сохижо оруулhан байна.

Удаадахи наадан манай стадион дээрэ майн 18-да үнгэргэгдэхэ. Айлшаар манайда Усть-Каменогорскын «Восток» команда ерэхэнь.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ	Очко
«Орбита» (К-О)	3	3	0	0	7:1	6
«Горняк» Никольск	4	2	2	0	5:3	6
«Химик» Джамб.	4	1	3	0	5:3	5
«Целинник» Ц-град	4	1	3	0	3:2	5
«Амур» Благ.	4	1	3	0	2:1	5
«Сэлэнгэ» У-Удэ	2	2	0	0	4:0	4
«Спартак» С-палат.	3	1	2	0	3:1	4
«Шахтер» Караган.	3	2	0	1	3:2	4
СКА Хаб.	4	1	1	2	2:3	3
«Луч» Влад.	4	1	1	2	2:4	3
«Трактор» Пав.	3	1	1	1	1:1	3
«Восток» У-Кам.	3	0	2	1	1:2	2
«Торпедо» Том.	3	0	2	1	4:5	2
«Динамо» Барн.	4	0	2	2	2:5	2
«Чкаловец» Новс.	4	0	2	2	1:4	2
«Автомобилист» Кр.	4	0	2	2	2:6	2
«Авиатор» Эрхүү	2	0	1	1	1:2	1
«Локомотив» Шэтэ	2	0	1	1	1:3	1

Хилын саанаhаа

• телефон • телеграф • радио

БАРУУН БЕРЛИН

Баруун Берлинэй ажалшадай митинг

ТАСС

Фашизмhаа сүлөөлэгдэhөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан хотын ажалшадэй митингые Баруун Берлинэй социалис нэгэдэмэл парти эмхидхэбэ.

Баруун Берлинэй СЕП-гэй түрүүлэгшэ Г. Данелиус үгэ хэлээ. Гитлеровскэ фашизмые Советскэ Союзай ба Гитлерэй сэрэгүүдтэ эсэргүү бүлэглэлдэ хабаатай бусад гүрэнүүдэй Илалтын бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанартай байhые тэрэ тэмдэглэбэ. Немец коммунистнуудай, мүн фашизмда эсэргүү хүдэлөөнэй зэргэдэ эрэhон бусад оронуудай патриодуудай тэмсэлэй ехэ үүргэтэй. Удха шанартай байhые Г. Данелиус онсолон заагаа.

Фашизмые илаhан үдэр шэнэ обществын илаhан, империализмын хүсэнүүдые социализмын илаhан үдэр болоно гэжэ Г. Данелиус мэдүүлбэ. Гитлеризмые hамна бута сохилгодо Советскэ Союз, совет арад, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд шиидхэхы үүргэ дүүргээ, дэлхэйн оронуудай арадуудые дарлан мүлжэхэ гэhэн хорото муухай замыень хаагаа.

ХАНОЙ

БҮГЭДЭ НИИТЫН ҺАЙНДЭР

ТАСС

Фашизмые илаhаар 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, эндэхи СССР-эй посольство соо үнгэргэгдэhэн уулзалгын үеэр ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй премьер-министр Фам Ван Донг үгэ хэлэхэдээ, дэлхэйн хоёрдохи дайнда совет арадай туйлаhан Илалта 1945 оной август hарада Вьетнамда революциин хэгдэхэ ушарта тон таарамжатай байдал байгуулжа, Вьетнамай Демократическа Республикын мүндэлэн бии бололгодо ехээр нүлөөлhэн байна гэжэ тэмдэглээ.

Вьетнам арадай олон жэлдэ хэhэн тэмсэл илалта түгэсөөр дүүрэбэ. Советскэ Союз ба бусад социалис оронууд Вьетнамда ехэ туhа хүргэжэ, энэ илалтада горитой үүргэ дүүргэhэн байна гэжэ Фам Ван Донг мэдүүлбэ. Энэ туhаламжа, дэмжэлгынь түлөө тэрэ ленинскэ партида, СССР-эй правительствада, арад зондо үнэн сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргөө.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаhан Илалтын 30 жэлэй ой гансал совет арадай бэшэ, харин вьетнам арадай, ехэ hайндэр, бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүнүүдэй hайндэр болоно гэжэ Фам Ван Донг хэлэбэ. Вьетнам арадай ба Вьетнамай Демократическа Республикын үмэнэhөө тэрэ КПСС-эй ЦК-да, Советскэ Союзай правительствада, арадта халуун амаршалга хүргөөд, коммунизм байгуулгадаа бүри ехэ толотомо амжалта илалта туйлахыень хүсөө.

ДАМАСК

ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ ТҮҮХЫН ШУХАЛА ШАТА

ТАСС

Гитлеровскэ Германиие совет арадай илаhаар 30 жэлэй ой бүхы бүмбэрсэг дэлхэйн арадуудта, эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын ба дэлхэй дээрэхи демократиин хүсэнүүдтэ ехэ hайндэр болоно гэжэ Сириин Коммунис партиин ЦК-гай генеральна секретарь Х. Багдаш мэдүүлээ. Фашизмые илаhаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ Илалта Агууехэ Октябриин социалис революциин hүүлээр XX зуун жэлдэ болоhон айхабтар ехэ, шухала удха шанартай хэрэг болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Совет арадай түүхэтэ Илалта бүхы хүн түрэлтэниие хүгжөөлгэдэ үндэhэн шухала шата болоhон байна. Тэрэ социалис оронуудые хүгжөөн бэхижүүлхэhээ гадна, империализмын үндэhэ hуурииe hалгааhан, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе улам үргэдхэhэн байна. Энээнэй ашаар дэлхэйн олон арадууд эрхэ сүлөөтэй, бэеэ дааhан байдалтай болоо.

Гитлеровскэ үй түмэн сэрэгүүдэй Москва тээшэ дугташан добтолжо байhан хүшэр бэрхэшээлтэй үдэрнүүдтэ Сириин коммунистнууд ороной патриотическа бусад хүсэнүүдтэй хамта совет арадай баатаршалгата тэмсэлые дэмжэн, эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулаа hэн гэжэ Х. Багдаш тэмдэглэбэ.

Илалтын 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, митингдэ хабаадагшад амаршалтын бэшэг КПСС-эй ЦК-да эльгээбэ.



Концентрационно лагериин байhан Ягеноваца гэжэ газарта фашизмhаа хосорhон хүнүүдтэ хүшөө бодхоогдонхой. Шулуугаар хэгдэhэн томо гэгшын сэсэг сүлөөлэгдэhэн газар дээрэ эрхэ сүлөөтэ байдалай илан мандаhанай hүлдэ болоно. Хүшөөгэй автор — Белградай скульптор Богдан Богданович.

ТАСС-ай фотохронико.

ОТТАВА

Харилсаагаа хүгжөөлгын шухала алхам

ТАСС

Совет правительственна делегациин ба валютно-финансын асуудалнуудаар Канадын талын хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ боложо дүүрэбэ. СССР-эй ба Канадын хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае саашадань хүгжөөхэ тухай hанамжануудаа хэлсээ.

Канадын 500 миллион шахуу долларой сэнтэй машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые Канадаhаа Советскэ Союзда эльгээхэ талаар гүрэнэй корпорациин урьhаламжа үгэхэ тухай хэлсээндэ гар табилгаар хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ.

Совет талаhаа — гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо В. С. Алхимов, Канадын талаhаа — промышленностиин ба худалдаа наймаанай министр А. Гиллеспи хэлсээндэ гар табяа.

А. Гиллеспи журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, Канадын ба Советскэ Союзай хоорондо гар табигдаhан шэнэ хэлсээн хоёр оронэй хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае саашадань хүгжөөхэ замда шухала алхам болоно гэжэ тэмдэглэбэ. Энэнь хоёр ороной хоорондын худалдаа наймаае үргэдхэлгэдэ ехээр нүлөөлхэ гээд этигэн найдажа байhанаа А. Гиллеспи мэдүүлээ.

НЬЮ-ЙОРК

Үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан

ТАСС

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхорондыч ленинскэ шан намда олгожо, ехэ нэрэ хүндэ үзүүлhэнэйнь түлөө зүрхэ сэдьхэлнии хүдэлбэ. Арадуудай хоорондын хани барисаае, харилсаа холбооe. Секу Турегэй хүтэлбэрилдэг Гвинейн Республикын ба Гвинейн демократическа партиин хараа бодолые хүгжөөлгэдэ минии хэhэн туhа нэмэриие үндэрөөр сэгнэhэн ушар болоно гэжэ тоолоноб», — гэжэ Гвинейн ниитын ба политическэ элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, ороной хуули гаргадаг суглаанай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, Гвинейhээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Жанна Мартен Сиссе ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Энэ хайра шагналайнь түлөө баяр баясхалан хүргэхэ зуураа, эб найрамдал бэхижүүлхэ, хүгжэлтэ дэбжэлтэ хангаха, арадуудай хоорондын хани барисаа хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, хүсэлэл оролдолгоео зорюулхаб гэжэ «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын ленинскэ шангуудые олгодог комитедые, совет арадые, дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүнүүдые найдуулхаар хүсэнэб гэжэ Жанна Мартен Сиссе тэмдэглээ.

Гвинейн Республикын ба Советскэ Союзай арадууд бата хани барисаатай юм. Империализмда, хархис хүсэнүүдтэ, ээрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү, эб найрамдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын, дарлагдаhан арадуудые сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ үгзорилгомнай ниитэ нэгэн юм гэжэ Уласхоорондын ленинскэ шангай лауреат сэдьхэлээ ханангяар мэдүүлбэ.

Гитлеровскэ фашизмые hамна бута сохижо, Агууехэ Илалта туйлаhаар 30 жэлэй ойн гүйсэhэнтэй дашарамдуулан, Жанна Мартен Сиссе түгэсхэлдөө совет арадые халуунаар амаршалаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Дүүргэлтын хойноhоо хинан шалгалга» — түрүү бэшэг. «Эршээ hуладхэнгүй» — И. Сахаровскаягай корреспонденци. «Голодоhо гаргагшадые дэмжэнэ» — Г. Клепиковэй сошордомо дохёо. «Һунгуулиие угтуулан. «Этигэл найдабари» — суглуулбари. «Илалтын 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ». КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые дэмжэлгэ.

Хоёрдохи худаhанда. Депутадай ендэр. «Арадай hунгамалай уялгаар» — Е. Касьяновагай статья. Арадай хинагшадай Улаан-Үдын городской комитедтэ. Түрүү дүй дүршэл. «Үндэр бүтээсэтэй агрегат» — Н. Найданов.

Гурбадахи хуудаhанда. Арадай творчествын бүхэсоюзна фестиваль. «Дайшалхы вахта» — Р. Мэкальскаягай очерк.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. М. А. Шолоховой түрэhөөр 70 жэлэй ойе угтуулан. Уласхоорондын шэнжэлэл. Спорт. Хилын саана.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» майн 7-до Москвада үнгэргэгдэhэн 16-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таагаагүй. Табан номер таагшад — 4584 түхэриг, дүрбэн номер тааhан хүнүүд — 74 түхэриг, гурбан номер таагшад 4 түхэриг абаха болоо.

«Спортлото-2»: Нэгэ хүн зургаан номер таажа, 5000 түхэриг абаха болобо. Табан номер таагшад — 1476 түхэриг, дүрбэн номер тааhан хүнүүд — 35 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна.

Энэ тиражай щүүбэри майн 18-hаа июниин 18 болотор түлэгдэхэ.

Ээлжээтэ тираж 1975 оной майн 14-дэ үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Дом под березами» — эрдэм тараалгын фильм. 10.15 — «Ород аяншалагшад ба шэнжэлэгшэд» Н. М. Пржевальский». 10.45 — «Бидэнэр байгаалитай танилсабди» (үнгэтэ). 11.10 — В. Маяковский «Необычайное приключение». Литературна дамжуулга. 11.40 — «Мүнөөнэй хүбүүд». 12.40 — 12.50 — Забhарлалга. 12.50 — Һүүлэй hонин. 13.00 — Ерыш наашаа, онтохон» (үнгэтэ). 13.30 — «Эжын hургуули». 14.00 — «Хүсэн түгэлдэр союз». 14.45 — «Неждановагай үйлсэдэ». 15.55 — Спортын hонин (үнгэтэ). 16.25 — «Дэлхэйн арадай эрдэм бэлиг». 16.55 — «Хүн ба хуули». 17.25 — Центральна телевидениин экран дээрэ «Бегство в автомобиле». «Искатель приключений». «Чемпион» гэhэн Чарли Чаплинай хабаадалгатай фильмүүд. 18.30 — «Время». 19.00 — 19.10 — Забhарлалга. 19.10 — «Хүсэн түгэлдэр союз». Варшавска договорой 20 жэлэй ойдо зорюулагдаhан хани нүхэсэл, харилсаа холбоон, хамжан туhалалсалга тухай дамжуулга. 19.55 — «Неждановагай үйлсэдэ».

Улаан-Үдэ. 21.05 — Илалтын 30 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Буряадай телевидени ба радиогой арадай инструментнүүдэй концерт. Майн 8-най дамжуулга дабтагдаха. 21.25 — Һүүлэй hонин.

«Орбита». 21.40 — «Дэлхэйн арадай эрдэм бэлиг» (үнгэтэ). 22.10 — «Хүн ба хуули». 22.40 — «Обретешь в бою» — олон серитэй телевизионно уран hайханай фильмын 1-дэхи сери түрүүшынхеэ харуулагдаха. 23.50 — 24.00 — Забhарлалга. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 20.00 — Телевизионно hонин. 20.20 — 2-дохи педучилищиин уран hайханай самодеятельностьда хабаадагшадай концерт.

«Орбита». 21.05 — Спортын hонин (үнгэтэ). 21.20 — Концерт.

Улаан-Үдэ 21.40 — Элүүр энхэ байлга» — телевизионно журнал. 22.10 — «Театртай уулзалганууд».

Уншагшы hонирхохол байхат

АНТОНИ РУГАЙ ОРДЕН

АНГЛИИН «Аргус» авианосец Глазгодахи ... сэрэгэй баазаhаа 1941 ... июль hарада гаража, ... манск тээшэ шэглэн ... hэн. Совет орондо ... ябаhан «Аргусай» борт ... «Харрикейн» ... истребитель ... Ваенги шадархи ... ром дээрэ буу ... дуудай дунда эскадрилиин ... мандир Антони Рук ... хойно Ленинэй орден ... шагнагдаhан Англиин ... лётчикой тоодо ... оролсоо бэлэй. Союзнүүд ... армиинуудаа СССР-эй ... ... нал хайрада түрүүлхэ ... hэн хүнүүд болоно ... нишэ Британиин ... тиихэдэ омогорхолтойгоор ... шээ hэн.

Антони Ругай мүнөө 50 ... раашье hаань, тэрэниие ... жаал хүн гэжэ хэлэхээр ... Бушуу солбон ... буурaлтаhан hахалтай, ... зулгы шарайтай.

...Мурманск шадар ... агаарай байлдаанда ... 25 бомбардировщик ба ... битеялин урдаhаа совет, ... самолёдууд урдаhаа ... ниидэж бэлэй. Ород ... Амосов—1, пилот Ферни ... санай үшөө нэгэ самолет ... гэжэ унагааба. Хас та... хэдэн самолет схээр ... даа hэн.

Лейтенант Амосов, ... Суворов, генерал Кузне... мүн бусад олон совет ... дууд тухай мүнөө летчик ... дурсан домоглоно.

Ингэжэ 1942 оной ... ра соо Лондондо байдаг ... вет элшэн сайд И. Майский ... летчигто — Н. Нишерэд. ... Миллер, Ф. Хоу, А. Рук ... шэдтэ Ленинэй орден... барюулаа бэлэй.

ВЫСТАВКЫН ТАБАН ЖЭЛ

СССР-эй Худалдаа ... най-промышленна палата ... —1980 онуудта уласхоорондын ... 17 ехэ выставка ... юм. Арадай ажахын ... хала hалбаринуудта ... hэн зүйлнүүдые ... хэ эмхидхэгдэхэ ... Худалдаа наймаанай-промышленна палатаhаа ТАСС-ай ... респондентдэ ...

Барилгын ба харгын ... нануудай, барилга-хабсаргын хүдэлмэри ... хэрэгсэлнүүдэй выставка ... ондо эмхидхэгдэхэ ... даана. Москвагай ... Преснэдэ баригдаhан ... кын ехэ байрануудта ... выставка нээгдэхэ юм. ... ран гектар талмайе ...

Ойрын жэлнүүдтэ ... оронуудта олон выставка ... хидхэгдэхээр хараалагдана. ... Тодорхойлон хэлэбэл, ... ондо Советскэ Союзай ... монодохи ярмарката ... шынхэе хабаадаха байна. ... рэнхэя гадна, совет ... нальна хэдэ хэдэн ... үнгэргэгдэхэ. 1976 ондо ... выставканууд Индиддэ, ... тиндэ нээгдэхэ. 1977 ... США-да совет выставка ... хидхэгдэхээр түсэблэгдэнэ.

Эдэ бүхы хараалагдаhан ... алинда ашатай ... но-техническэ харилсаа ... хэлэгдэ, гадаадын ... наймаанай холбоо ... жөөлэгдэ нүлөөлхэнь ...

АГЛАГ ҺАЙХАН ЗУНАЙ САГ

ПЯТИГОРСКДОХИ «... нинские скалы» гэжэ ... до зунай курортых ... эхилхэдэ, эндэ ... түб ашаглалгада ... Мянга шахуу хүн ... аргалуулха байна. ... баригдаhан «Лесная ...» гэжэ элүүржүүлхэ ... харуул газарта 500 ... эмшэлүүлхэ юм.

Экскурсионно ... хаха саг эхилбэ. ... хаха Хойто Кавказда ... дэй олонхинь Ставрополь ... үзэсхэлэн hайхан газар ... гуудаар ябажа хараха ... тай. Аяншалагшадай ... «Орбита» гэжэ олон ... шэнэ байшан Кисловодск... хэсэгэй санаторинуудта ... хэн ашаглалгада оруулагдаха.

Ставрополи мүнөө ... ороной бүхы шахуу ... hаа 1 миллион курортник ... аяншалагшые угтан ... байна.

(АПН—ТАСС).

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефон...

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, ... Телефоны: редактора — ... 2-54-54, приёмная — 2-54-... зам. редактора — 2-... зам. редактора — 2-... отв. секретаря — 2-... секретариат — 2-66-76, ... делы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, ... паганды и агитации — 2-... промышленности и ... тельства — 2-61-35, ... ского строительства — 2-69-58, культуры и ... 2-60-21, писем и ... 2-67-81, информации ... 2-34-05, общественного ... ёмная — 2-56-62, ... бюро — 2-57-63, ... ская — 2-35-95, фото... торня — 2-33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04445. Заказ № ...